

UNIVERSITAT DE BARCELONA

U

B

**FACULTAT DE FORMACIÓ DEL PROFESSORAT
MÀSTER DE RECERCA EN DIDÀCTICA DE LA
LLENGUA I LA LITERATURA**

CURS 2009-10

***Les interrogatives absolutes de l'espanyol
parlat per suecs***

Laura Martorell Morales

Treball de fi de màster

Dirigit per la Dra. Dolors Font Rotchés

Setembre de 2010

ÍNDEX

RESUM	3
1. Justificació i interès de la recerca	5
2. Marc teòric	6
2.1. L'estudi de l'entonació	6
2.2. L'estudi de l'entonació de l'espanyol	8
2.3. El model teòric per a l'estudi de l'entonació de Cantero, F. J. (2002)	9
3. Objectius de la recerca i preguntes d'investigació	11
4. Metodologia	11
4.1. La recollida de dades	11
4.2. Els informants	13
4.3. El corpus dels enunciats	14
4.4. El tractament de dades	16
5. Anàlisi de les dades. Els resultats.	17
5.1. L'entonació interrogativa	18
5.2. L'entonació suspesa	22
5.3. L'entonació enunciativa	24
5.4. L'entonació emfàtica	25
5.5. Un nou patró: de cos ascendent	27
5.6. Qüestions relacionades amb l'anàlisi	28
5.7. Discussió de resultats i implicacions didàctiques	30
6. Conclusions	33
BIBLIOGRAFIA	36
ANNEXOS	38
1. Fitxes dels informants	39
2. Gràfics de l'anàlisi	44

RESUM

En aquest treball, es presenta l'anàlisi d'un corpus de 60 enunciats interrogatius absoluts provinents de la parla espontània de 20 informants parlants nadius de suec i d'espanyol com a llengua estrangera amb nivell B1, tots ells cursant estudis d'espanyol a Barcelona en el moment de la gravació. Es tracta d'una primera aproximació a l'entonació de l'espanyol parlat per suecs, motivada per l'observació de dificultats comunicatives a l'aula causades per la inadequació entonativa i per la manca d'un estudi objectiu que permeti elaborar propostes didàctiques. L'objectiu del treball és descriure l'entonació de les interrogatives absolutes de l'espanyol parlat per suecs per determinar els patrons melòdics que utilitzen i si aquests es corresponen amb els interrogatius de l'espanyol, segons els patrons melòdics de l'espanyol peninsular establerts per Cantero i Font (2007), i seguint la metodologia d'anàlisi melòdica exposada a Cantero i Font (2009). Els resultats mostren que només un 26,66% dels enunciats s'adeqüen a patrons interrogatius, majoritàriament al patró típic de la pregunta, i que la resta corresponen a patrons suspesos (36,66%) o emfàtics (10%) i a l'entonació neutra (20%), a part d'un 6,66% que presenta un patró de cos ascendent no inventariat a Cantero i Font (2007). Per tant, justifiquen l'interès de continuar la recerca, que preveu aprofundir en la caracterització dels patrons entonatius de la LE i en la influència de la L1 per a la seva possible aplicació didàctica.

RESUMEN

En este trabajo, se presenta el análisis de un corpus de 60 enunciados interrogativos absolutos que provienen del habla espontánea de 20 informantes hablantes nativos de sueco y de español como lengua extranjera con nivel B1, todos ellos cursando estudios de español en el momento de la grabación. Se trata de una primera aproximación a la entonación del español hablado por suecos, motivada por la observación de dificultades comunicativas en el aula causadas por la inadecuación entonativa y por la falta de un estudio objetivo que permita elaborar propuestas didácticas. El objetivo del trabajo es describir la entonación de las interrogativas absolutas del español hablado por suecos para determinar los patrones melódicos que utilizan y si éstos se corresponden con los interrogativos del español, según los patrones melódicos del español peninsular establecidos por Cantero y Font (2007), y siguiendo la metodología de análisis

melódico expuesta en Cantero i Font (2009). Los resultados muestran que sólo un 26,66% de los enunciados se adecúan a patrones interrogativos, mayoritariamente al patrón típico de la pregunta, y que el resto corresponden a patrones suspendidos (36,66%), enfáticos (10%) y a la entonación neutra (20%), aparte de un 6,66% que presenta un patrón de cuerpo ascendente no inventariado en Cantero y Font (2007). Por tanto, justifican el interés de proseguir la investigación, que prevee profundizar en la caracterización de los patrones entonativos de la LE y en la influencia de la L1 para su posible aplicación didáctica.

ABSTRACT

In this paper we analyse a corpus of 60 absolute interrogative utterances which come from the spontaneous talk of 20 informants, all of them native Swedish speakers who are learning Spanish as a foreign language with a B1 level. All the informants were studying Spanish in Barcelona city when the recording took place. It is an initial approach to the Spanish intonation spoken by Swedish people, driven by the observation of the communicative difficulties in the classroom as a result of an inadequate intonation and the lack of objective studies which may allow to elaborate a teaching proposal. The purpose of this paper is to describe the intonation of the absolute interrogatives in the Spanish spoken by Swedish students for determining the melodic patterns they use and if these match the interrogatives in Spanish, according to the melodic patterns of the Peninsular Spanish established by Cantero i Font (2007), and following the methodology of melodic analysis exposed by Cantero i Font (2009). The results show that only 26,66% of the utterances match the interrogative patterns, mainly the typical pattern of the question, and the rest of them corresponds to suspended (36,66%) or emphatic (10%) patterns and to the neutral intonation (20%), apart from a 6,66% which presents a pattern of rising contour not categorized in Cantero i Font (2007). Therefore, the interest in continuing the research is justified, since it intends to provide more insight about the characterization of the intonation patterns of the FL and the influence of the NL for its possible teaching implementation.

1. Justificació i interès de la recerca

L'entonació és fonamental per garantir l'èxit comunicatiu, però, curiosament, un dels aspectes menys estudiats i considerats a l'ensenyament de llengües estrangeres. La transferència de característiques entonatives de la primera llengua a la llengua estrangera provoca problemes de comprensió o de malinterpretació, atès que el context lingüístic o el paralingüístic no sempre compensa la manca de competència prosòdica.

La detecció d'alguns exemples d'aquesta dificultat en un grup de suecs aprenents d'espanyol, en la formulació de preguntes sense l'entonació adequada perquè els parlants nadius puguin interpretar-les com a tals, i la manca d'un estudi objectiu sobre l'entonació de l'espanyol parlat per suecs que permeti elaborar propostes didàctiques, han motivat aquesta recerca.

Dins la línia de recerca d'adquisició de l'espanyol per part de parlants d'altres llengües del Grup de Recerca Entonació i Parla (GREP), es planteja l'anàlisi dels patrons entonatius de l'espanyol parlat per suecs amb l'objectiu de caracteritzar la seva interllengua i desenvolupar una aplicació didàctica que faciliti l'adquisició de l'entonació de l'espanyol a parlants nadius de suec. El present treball n'és una primera aproximació, amb l'estudi de les interrogatives absolutes com a inici d'investigació del fenomen, atès que es tracta del tipus d'enunciats on s'han detectat més problemes comunicatius a l'aula, el més habitual, quan l'alumne pronuncia un enunciat amb la intenció de preguntar i el professor no l'interpreta com a interrogatiu.

Aquest estudi es centra, doncs, en l'anàlisi de l'entonació de les interrogatives absolutes de l'espanyol parlat per suecs amb l'objectiu de determinar quins patrons melòdics fan servir i si s'adeqüen als interrogatius de l'espanyol peninsular establerts per Cantero i Font (2007), per tal de valorar l'interès de continuar la recerca per a la seva aplicació didàctica. Representa el primer estudi objectiu sobre l'entonació de l'espanyol parlat per suecs i contribueix als estudis d'entonació que s'estan duent a terme al Laboratori de Fonètica Aplicada de la UB dins el Grup de Recerca Entonació i Parla (GREP). El seu desenvolupament permetria elaborar propostes didàctiques adients i aportaria més dades per considerar el paper de l'entonació en la competència comunicativa i facilitar el seu tractament en la didàctica de llengües estrangeres.

2. Marc teòric

2.1. L'estudi de l'entonació

Els estudis d'entonació parteixen tradicionalment de dos models que es basen en la descripció acústica de les corbes entonatives.

D'una banda, l'anàlisi de configuracions o de contorns, de l'escola britànica, precursora dels estudis d'entonació a principis del segle XX, desenvolupada per fonetistes com Jones (1909, 1918), Palmer (1922), Arsmstrong i Ward (1926), que pretenien oferir models correctes per a l'aprenentatge de l'anglès i abordaven el fenomen entonatiu amb la representació de corbes segons els seus contorns significatius. La unitat d'entonació és el contorn de la corba melòdica, que té una funció semàntica específica i almenys dues parts, dividides pel que consideren l'accent principal, el cap (*head*) i el nucli (*nucleus*), sent aquest darrer el que conté la inflexió tonal (*nuclear tone* o *tone pattern*) i la part més significativa del grup entonatiu, a partir del qual, proposen 2 tons (ascendent i descendent) i 6 patrons relacionats amb els diferents tipus d'oracions.

Cruttenden, al seu manual *Intonation* (1986), que pretén crear un mètode universal per a l'estudi de l'entonació, revisa i amplia el model, però mantenint la tesi de la intensitat de l'accent, tot i que ja s'havia demostrat instrumentalment que el to es el paràmetre fonamental per a l'accentuació de síl·labes. Proposa 7 tons nuclears relacionats amb aspectes discursius i actitudinals, atès que conclou que el significat de l'entonació no es pot analitzar des del punt de vista gramatical.

Bolinger (1986, 1989), que es considera un cas particular dins d'aquest corrent, aprofitant les evidències instrumentals que distinguen el to de la intensitat i per tant, els fenòmens d'accent i entonació, diferencia l'accent melòdic i el no melòdic, sent el primer el nucli entonatiu i la part significativa del contorn. Anomena perfil (*profile*) a la seva inflexió tonal i en distingeix 3 com a bases combinables per configurar diferents contorns, als quals atribueix significats incidentals i metafòrics, atès que entén l'entonació com a part d'un complex gestual relacionat amb l'expressió d'emocions, des d'un punt de vista molt allunyat de la perspectiva fonològica.

D'altra banda, l'anàlisi de nivells, de l'escola nord-americana, desenvolupada a partir dels anys 30 per lingüistes de base estructuralista com Wells (1945), Pike (1945), Trager i Smith (1951), que proposen una anàlisi segmental del contorn entonatiu per nivells tonals, accents i junctures, cadascun dels quals correspon a un fonema. Proposen una gradació d'accents en quatre nivells d'intensitat i la coincidència de la inflexió tonal amb el que anomenen el nucli del contorn (*sentence stress*) per portar un accent d'intensitat (*primary stress*), com en el cas del nucli del model britànic. Aquest model es centra en l'anàlisi formal de l'entonació des del nivell fonològic i, a diferència de l'anterior, no s'interessa per l'estudi del significat entonatiu.

D'aquesta darrera deriva el model fonològic mètric i autosegmental, que es desenvolupa a partir dels anys 60 seguint els postulats de la fonologia generativa de Chomsky i Halle (1968) i proposa, d'una banda, l'accent i l'entonació com a fenomen rítmic, que suposa un canvi de perspectiva fonamental marcat per la fonologia mètrica de Liberman i Prince (1977), i de l'altra, la melodia com a nivell independent de la resta de trets fonològics, formada per autosegments relacionats per regles. Sobre les bases d'ambdues, Pierrehumbert (1987) desenvolupa una teoria de l'entonació plenament mètrica i el que es considera la culminació de l'anàlisi generativa de l'entonació, un sistema de representació abstracta que tracta de generar els possibles contrastos melòdics en diferents llengües i trobar les regles que transformen les representacions fonològiques en fonètiques. El seu model es basa en dos nivells tonals relatius, H (*high*, més alt) i L (*low*, més baix), que poden generar diverses inflexions tonals (*phrase accent*), i dos límits o junctures, ascendent i descendent. Aplicat inicialment a l'anglès, és adaptat més tard per Ladd (1996) per permetre l'estudi i la comparació interlingüística, i inspira a la dècada dels 90 la creació del sistema de transcripció ToBI, que s'ha aplicat a diverses llengües prosòdicament molt allunyades.

A part d'aquestes dues tradicions, l'escola holandesa, amb el treball central de 't Hart, Collier i Cohen (1990), des d'un enfocament perceptiu, desenvolupa al llarg de 30 anys un sistema d'anàlisi instrumental que permet obtenir una estilització estandarditzada de l'entonació, que després es sintetiza per comprovar, mitjançant proves de percepció, que equival a l'entonació original. Aquest mètode suposa una gran aportació per a l'anàlisi de l'entonació, atès que permet eliminar-ne totes les dades irrelevantes i establir-ne els patrons essencials.

2.2. L'estudi de l'entonació de l'espanyol

Navarro Tomás és l'autor de referència en la tradició dels estudis d'entonació de l'espanyol, que inicia amb la publicació d'un capítol sobre entonació a la seva obra *Manual de pronunciación española* (1918) i més endavant amplia a *Manual de entonación española* (1944). Segueix el model d'anàlisi de configuracions, i també la seva finalitat didàctica, però deixant de banda el concepte d'accent de frase, relacionat amb la intensitat, i considerant la melodia com un tot. Compara la melodia de la parla amb la musical i utilitza el semitò com a unitat de mesura. Per a l'anàlisi es basa en la unitat melòdica, que divideix en inflexió inicial (primeres síl·labes fins al primer accent), cos i inflexió final (darreres síl·labes a partir del darrer accent). Segons la inflexió final, atès que és la que presenta més moviments tonals, estableix 5 tonemes d'entonació enunciativa (cadència, anticadència, semicadència, semianticadència i suspensió) i 6 d'interrogativa (interrogació, absoluta, asseverativa, continuativa, relativa i intensificativa). I distingeix 4 tipus d'entonació: la lògica (que entenem com a fonològica, on inclou l'enunciativa i l'interrogativa), la volitiva i la emocional (aspectes expressius), i la idiomàtica (aspectes dialectals). Es tracta d'un model complet i encara vigent, que constitueix la base dels estudis posteriors.

Posteriorment, s'intenta adaptar l'anàlisi de nivells a l'espanyol per part d'hispanistes nord-americans com Bowen, Stockwell i Silva-Fuenzalida (1956) o Matluck (1956). Inicialment, els seus estudis són acceptats i fins i tot utilitzats per la Real Academia (1973). Posteriorment, Hoyos Andrade (1970) realitza una anàlisi espectrogràfica dels patrons proposats per Matluck (1956) que demostra que aquests no es corresponen amb la realitat fonètica de l'espanyol i on conclou que cal reprendre el model d'anàlisi de configuracions.

Quilis, en la seva obra *Fonética acústica de la lengua española* (1981), tot i que intenta combinar els dos models, es decanta per l'anàlisi de nivells per oferir una descripció sistemàtica de l'entonació espanyola a partir de 3 nivells tonals i 2 junctures terminals que concibeix com a fonemes suprasedgmentals. La seva obra es considera, sobretot, per la seva aportació referent a les diverses funcions i els diferents nivells (lingüístic, expressiu i sociolingüístic) de l'entonació.

Garrido (1991, 1996), amb la base de tipologia fraseològica de Navarro Tomás (1944), segueix l'enfocament perceptiu de l'escola holandesa i n'adapta el sistema d'estilització a l'espanyol per estandarditzar els seus contorns entonatius.

En una altra línia, Hidalgo (1997) proposa una descripció empírica de l'entonació del discurs oral en espanyol on tracta de definir les unitats demarcatives de la parla seguint els mètodes de l'anàlisi de la conversa.

A partir dels 90, sorgeixen nous estudis que segueixen el model mètric i autosegmental, com el de Sosa (1999), centrat en l'espanyol americà, que aplica el model de Pierrehumbert (1987) per formalitzar els models entonatius de Navarro Tomás (1944), i els de Pamies et al. (2001), Toledo et al. (2001) o Fernández et al. (2001), que utilitzen una metodologia experimental.

Molts dels estudis actuals d'entonació de l'espanyol s'enmarquen dins el projecte AMPER (Atles Multimedia de la Prosòdia de l'Espai Romànic), coordinat per Michel Contini i Antonio Romano de la Université Stendhal-Grenoble III. El seu objectiu és investigar els aspectes temporals, d'intensitat i entonatius de les diferents varietats geoprosòdiques de frases enunciatives i interrogatives de totes les llengües romàniques distribuïdes arreu del món, i utilitza una metodologia pròpia ¹.

2.3. El model teòric per a l'estudi de l'entonació de Cantero, F. J. (2002)

Al present treball s'utilitza el model teòric per a l'estudi de l'entonació que F. J. Cantero presenta al seu llibre *Teoría y análisis de la entonación* (2002). S'ha considerat el més adequat per analitzar l'entonació de l'espanyol parlat per suecs perquè proporciona un marc teòric amb una interpretació fonològica de l'entonació i una metodologia formal (*Anàlisi melòdica de la parla*) basada en l'anàlisi acústica i perceptiva de la parla espontània amb mitjans instrumentals, i ja s'ha aplicat tant en l'anàlisi de l'entonació de l'espanyol, entre d'altres treballs a Cantero i Font (2007), i del català (Font, 2007a), com en la de l'espanyol parlat per nadius d'altres llengües, per exemple a Liu (2003).

¹ Per consultar les característiques del seu mètode, veure Fernández Planas, A. M. (2005)

Cantero defineix l'entonació com a fenomen lingüístic, situada a nivell fonològic i equiparada amb el fonema, entesa com un signe lingüístic constituït per un significant (el contorn melòdic) i un significat (les relacions que s'estableixen entre les unitats fonològiques), on aquestes unitats fonològiques són opositives, és a dir, distingeixen significats semàntics o pragmàtics. Tot i que defensa el caràcter lingüístic de l'entonació, considera que actua també en altres nivells. Proposa que l'entonació té 3 nivells amb funcions diferents: el prelingüístic (que cohesiona el discurs), el lingüístic (que distingeix unitats), i el paralingüístic (que afegeix informació emocional).

Els tonemes són els contorns entonatius fonològicament significatius. Descriu 3 trets fonològics per caracteritzar-los, /±interrogatiu/, /±enfàtic/, /±suspès/, que combinats, resulten en els 8 tonemes següents:

1. /+interrog. +enf. +susp./	5. /-interrog. +enf. +susp./
2. /+interrog. +enf. -susp./	6. /-interrog. +enf. -susp./
3. /+interrog. -enf. +susp./	7. /-interrog. -enf. +susp./
4. /+interrog. -enf. -susp./	8. /-interrog. -enf. -susp./

El contorn entonatiu s'estructura en 3 parts: anacrusi (fins el primer pic, que és el primer segment tònic del contorn), cos (del primer pic al darrer segment tònic del contorn) i inflexió final o nucli (part final del contorn, que conté la inflexió tonal al darrer segment tònic del grup i els segments posteriors). Però no sempre apareixen totes tres, són possibles contorns sense inflexió final o que només presentin inflexió final o cos i inflexió final.

El mètode d'*Anàlisi melòdica de la parla*² permet segmentar la parla espontània i genuïna en unitats melòdiques amb un criteri exclusivament fònic, estandarditzar els valors que constitueixen les melodies (facilitant la classificació, la comparació, la generalització, l'experimentació per síntesi de veu o l'anàlisi perceptiva) i comptar amb un gran nombre d'informants i contorns diferents amb l'objectiu d'establir patrons entonatius d'una llengua amb uns valors precisos i aptes per a la seva aplicació en diversos àmbits, entre d'altres, la síntesi de veu, la reeducació de la veu i els trastorns de la parla, i l'ensenyament de llengües, que és el cas que ens ocupa.

² Per consultar el protocol complet del mètode, veure Cantero i Font (2009)

3. Objectius

El present treball té com a objectiu descriure l'entonació de les interrogatives absolutes de l'espanyol parlat per suecs, determinar els patrons melòdics que utilitzen i si aquests es corresponen amb els interrogatius de l'espanyol peninsular establerts per Cantero i Font (2007), i finalment, valorar la utilitat de continuar la recerca per a la seva aplicació didàctica.

Així doncs, les qüestions que vol respondre aquesta investigació són les següents:

- Quines són les característiques entonatives de les interrogatives absolutes de l'espanyol parlat per suecs?
- Quins patrons melòdics propis de la pregunta de l'espanyol peninsular fan servir i quins no?
- S'observa una inadequació entonativa i, per tant, la necessitat de desenvolupar una proposta didàctica?

4. Metodologia

4.1. La recollida de dades

Les dades provenen de 5 sessions de gravació amb alumnes d'una escola sueca de Barcelona que està especialitzada en l'ensenyament d'espanyol a suecs i que ha facilitat la recerca en tot moment. Els informants han acceptat o s'han ofert voluntàriament a participar-hi sense conèixer-ne l'objecte d'estudi.

En total, s'han enregistrat 15 hores d'àudio amb una gravadora digital Philips VT-660. El context de les sessions de gravació és diferent i per tant, es presenten separatament:

Sessió 1

Entrevista semi-dirigida en grup, amb 6 noies i 1 noi, enregistrada l'11 de novembre de 2008, de 16 a 18, fora de l'horari lectiu. Aquesta sessió també es va registrar en vídeo, amb una càmera Canon MV-950, atès que s'adreçava a una recerca etnogràfica i es preveïa incloure l'anàlisi de la comunicació no verbal de les interaccions. L'objectiu de la sessió era, d'una banda, que els estudiants parlessin de les seves dificultats

d'aprenentatge i d'alguns aspectes de comunicació intercultural, a partir d'un guió de preguntes generals plantejades per la investigadora, que va generar altres preguntes o discussions amb les aportacions dels participants, i de l'altra, que resolguessin en grup qüestions que se'ls proposava, com decidir els tres problemes principals dels joves que ha de solucionar el govern, amb la finalitat d'analitzar les interaccions. A més, hi ha converses d'assumptes personals que van sorgir espontàniament.

Sessió 2

Reunió que inclou converses de temes diversos, jocs i tasques de rol-play, amb 3 noies, el 22 d'abril de 2009, de 12 a 14, fora de l'horari lectiu. Aquesta sessió es va plantejar especialment per extreure enunciats interrogatius, per això es van proposar activitats com jugar a endevinar personatges o llocs i escenificar entrevistes de treball.

Sessió 3

Dues classes del programa habitual d'un dels cursos que s'imparteixen a l'escola, amb un grup de 8 noies i 2 nois, enregistrades el 19 i el 21 d'agost de 2009, de 10 a 13.

Sessió 4

Una classe del mateix curs, però durant el següent període lectiu, el 12 de març de 2010, de 10 a 13, i amb un altre grup, de 9 noies.

Sessió 5

Reunió que inclou reflexions sobre les classes, converses espontànies i jocs d'endevinar plantejats per motivar la producció d'enunciats interrogatius, amb 4 noies i 2 nois, fora de l'horari lectiu, enregistrada el 30 de març de 2010, de 16 a 18.

En totes les sessions, la gravadora es connectava amb antel·lació, es situava enmig de les taules disposades en cercle i no es manipulava fins que els informants sortien de l'aula, així doncs, s'enregistrava tot el que succeïa de principi a fi, incloses les pauses durant les classes, les salutacions i qualsevol tipus de conversa que sorgia, amb la qual cosa els alumnes restaven importància al fet d'estar gravant i es comportaven amb naturalitat. És per això que sovint el moviment, el riure o les veus sol·lapades dificulten l'anàlisi i en alguns casos duen a desestimar les dades, però s'ha gravat prou temps per disposar d'un

marge ample d'enunciats analitzables, i malgrat els sorolls i sol·lapaments, s'han pogut extreure dades representatives de totes les sessions i informants.

Els enunciats provinents de la proposta d'activitats o jocs no es consideren manipulats o induïts, atès que, a partir de la situació proposada, es produeixen espontàniament i se'n desconeix la finalitat. Com s'ha comentat abans, els alumnes no sabien quin era l'objectiu de la recerca.

4.2. Els informants

A les gravacions hi participen un total de 35 informants, però pel present treball, se n'ha hagut de descartar 15, per presentar característiques de l'espanyol no peninsular (8) o per no haver produït cap enunciat interrogatiu absolut (7).

Així doncs, aquí només es consideren els 20 informants dels quals ha estat possible analitzar enunciats interrogatius absoluts que es puguin comparar amb els patrons de l'espanyol peninsular. Els 7 que no n'han produït, poden ser inclosos més endavant en la recerca quan s'analitzin altres tipus d'enunciats. Els 8 que mostren una clara influència de l'espanyol no peninsular, per haver-hi tingut contacte des de la infància o durant més d'un any, s'exclouen definitivament de la recerca.

Els 20 informants que formen part d'aquesta investigació són 16 noies i 4 nois de 19 a 32 anys, i tenen en comú les característiques següents: són parlants nadius de suec (alguns el comparteixen amb una altra primera llengua parlada pels pares i són bilingües), han estudiat batxillerat a Suècia (alguns han fet intercanvis d'1 any a altres països), tenen un nivell d'espanyol avançat (la majoria l'ha estudiat a secundària o batxillerat i també n'ha fet algun altre curs), i han estat almenys un cop vivint a algun país de parla hispana (amb un mínim de 3 mesos a Espanya).

A més, en el moment de la gravació, tots realitzaven algun curs d'espanyol de l'escola sueca de Barcelona on s'ha dut a terme la recerca. Aquests cursos tenen una durada de 4 a 6 mesos: el de 4 mesos, de nivell universitari, inclou diferents assignatures d'aspectes lingüístics, culturals i literaris de l'espanyol, i té un conveni de convalidació de crèdits amb la universitat sueca; el de 6 mesos, conté 2 mesos de curs intensiu d'espanyol

enfocat al món laboral, 3 mesos de pràctiques a empreses i 1 mes de formació a distància. Els informants de les sessions 1, 2 i 5 pertanyien al curs universitari i els de les classes de les sessions 3 i 5, al curs pràctic.

Les fitxes amb les dades d'interès per a la recerca de cada informant (sexe, edat, llengua materna, altres llengües, temps d'aprenentatge de l'espanyol i temps d'estada a països de parla hispana) s'adjunten al document annex 1.

4.3. Els enunciats del corpus

Presentem tot seguit els 60 enunciats-pregunta que constitueixen el corpus de l'estudi:

1. 01-01 ¿Tienes alumnos españoles también?
2. 02-01 ¿Hay más de análisis?
3. 03-01 ¿Lo hacéis juntos?
4. 04-01 ¿Insegura?
5. 04-02 ¿Pero conocemos en la, conocéis en la casa por primera vez?
6. 04-03 ¿Puedo decir que "me enfadada"?
7. 04-04 ¿Es un país?
8. 04-05 ¿Es un otro planeta?
9. 04-06 ¿No es una montaña?
10. 04-07 ¿Tamaño, no?
11. 04-08 ¿Puedo preguntar una otra cosa?
12. 05-01 ¿Ahora está grabando?
13. 05-02 ¿No se mezcla, no?
14. 05-03 ¿En el mismo piso siempre?
15. 05-04 ¿Así?
16. 05-05 ¿Está muerto?
17. 05-06 ¿Deportista?
18. 05-07 ¿Tú no eres de aquí, no?
19. 05-08 ¿Los trabajadores lo pagan?
20. 06-01 ¿Escritora?
21. 06-02 ¿De Inglaterra?
22. 06-03 ¿Está en Sudamérica?
23. 06-04 ¿Es, ehm, algo de España?
24. 06-05 ¿Y en inglés también, no?
25. 07-01 ¿Puedes poner todas las conjugaciones de "tener"?

26. 08-01 ¿"Conduzaría"?
27. 09-01 ¿Y en catalán?
28. 10-01 ¿Esos son irregulares?
29. 10-02 ¿Pero hay, ehm, futuro de subjuntivo?
30. 11-01 ¿Marido?
31. 12-01 ¿Sacaba?
32. 13-01 ¿Pero esto no incluye como hermanos, no?
33. 13-02 ¿Aquí?
34. 14-01 ¿Lo mismo?
35. 14-02 ¿Ahora?
36. 15-01 ¿Ya estamos?
37. 15-02 ¿Para nosotros?
38. 15-03 ¿Es actual ahora?
39. 15-04 ¿Es famoso por la música?
40. 15-05 ¿Es Goya?
41. 15-06 ¿Los deberes quizás?
42. 16-01 ¿Los padres?
43. 16-02 ¿Tiene otro nombre chino entonces también?
44. 16-03 ¿Puedo?
45. 17-01 ¿Es verdad?
46. 17-02 ¿Es de la literatura?
47. 17-03 ¿Transcripciones también?
48. 17-04 ¿Una mujer de España?
49. 18-01 ¿Hay muchos, ehm, "peleados"?
50. 18-02 ¿Los tamagochi son de, de Pokémon?
51. 18-03 ¿No te gusta Bob Dylan?
52. 19-01 ¿Es extraño, ehm, decir "por favor"?
53. 19-02 ¿Gente, ehm, en general hablan bastante bien?
54. 19-03 ¿Lo conocemos de, a través de nuestros estudios?
55. 19-04 ¿Es un hombre famoso?
56. 19-05 ¿Es de Suecia?
57. 20-01 ¿Para hombres?
58. 20-02 ¿Series también?
59. 20-03 ¿Ehm, eres sueca?
60. 20-04 ¿Eres de Cataluña?

4.4. El tractament de dades

Per tal de facilitar el tractament de les dades i identificar-ne la seva procedència en cas que calgui situar-les al context on es van produir, els enunciats s'han codificat tenint en compte, per aquest ordre, el nombre d'informant (numerats a les fitxes de l'annex) i l'ordre d'aparició de l'enunciat a la gravació.

Els arxius d'àudio de les gravacions s'han gestionat i analitzat amb el programa d'anàlisi acústica Praat³. Un cop bolcades les dades, es procedeix a l'escolta de les gravacions, en aquest cas, cercant enunciats interrogatius absoluts. Cada enunciat es selecciona, s'enregistra en un nou arxiu en format .wav i se li dóna el codi esmentat més amunt. En un full d'Excel ja elaborat, s'anoten els enunciats dividits en síl·labes, una síl·laba a cada línia de la primera columna. A la segona columna, s'hi anotaran els valors d' F_0 en Hertz de cadascuna de les vocals, que s'obtenen tot calculant la mitjana de tots els valors d'una mateixa vocal que apareixen a l'oscil·lograma. A la tercera, hi apareixen els valors relatius en percentatge, que s'obtenen tot calculant la distància tonal entre el valor d'una vocal i el següent, i a la quarta, aquests valors relatius reconvertits en nombres, que permetran generar el gràfic del contorn, on la línia que uneix els diversos valors relatius representa la corba estandarditzada de l'enunciat. Mitjançant aquest procés d'estandardització de les corbes obtenim una successió de valors tonals relatius, que constitueixen la melodia, a partir de la conversió de la sèrie de valors d' F_0 que ens proporciona el programa d'anàlisi acústica⁴.

Les característiques del contorn melòdic que obtenim ens permetran comparar-lo amb les dels patrons entonatius establerts per Cantero i Font (2007). Ens basarem en l'observació dels trets melòdics, és a dir, de les característiques acústiques dels elements estructurals del contorn: l'anacrusi (la part anterior a la primera vocal tònica, anomenada primer pic), el cos (la part que va del primer pic a la darrera vocal tònica) i la inflexió final (la part final del contorn des de la darrera vocal tònica, anomenada nucli).

³ Les característiques de l'aplicació es poden consultar a Boersma & Weenink (2009).

⁴ Una exposició més completa del procediment es pot trobar a Font, D. (2007: 97-100) i a Cantero i Font (2009).

En la fase perceptiva de la recerca, no inclosa en el present treball, els enunciats es sintetitzen amb el programa Praat i es sotmeten a proves de percepció a una altra mostra d'informants.

Els gràfics resultants es presenten al document annex 2. Els arxius d'àudio i els fulls de càlcul que contenen les dades s'adjunten en format CD.

5. Anàlisi de les dades. Els resultats.

Dels 60 enunciats-pregunta que hem vist a l'apartat 4.3. analitzats, segons els patrons melòdics de l'espanyol peninsular establerts per Cantero i Font (2007):

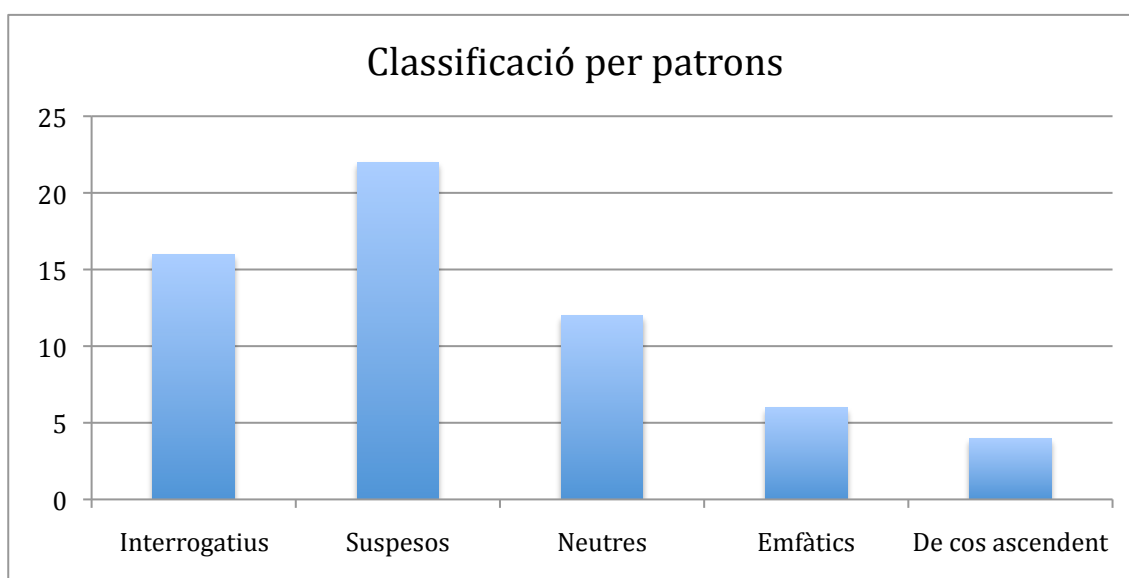
16 corresponen a l'entonació interrogativa /+interrogatiu -emfàtic -suspès/

22 a la suspesa /-interrogatiu -emfàtic -suspès/

12 a la neutra /-interrogatiu -emfàtic -suspès/

6 a l'emfàtica /-interrogatiu +emfàtic -suspès/

4 presenten un contorn de cos ascendent no inventariat al seu estudi

Gràfic 1. Classificació per patrons

Com veiem al gràfic 1, dels 60 enunciats analitzats, només 16 presenten patrons interrogatius. La resta corresponen a patrons suspesos (22) o emfàtics (6) i a l'entonació neutra (10), a part dels 4 de cos ascendent no esmentat a Cantero i Font (2007). Per tant,

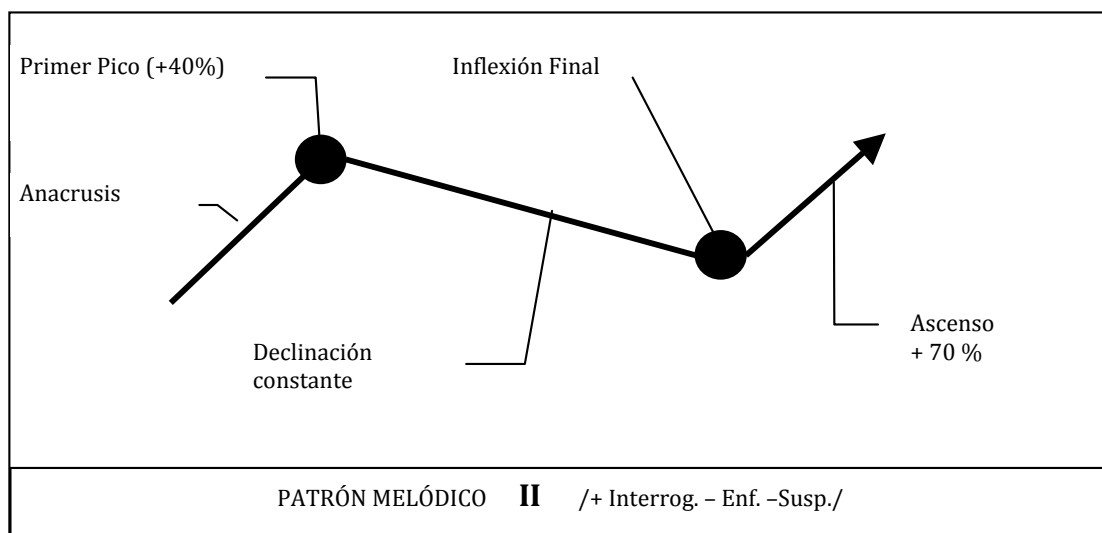
només un 26,66% segueixen les melodies pròpies de la pregunta davant d'un 73,33% que no.

De les variants tipus dins els marges de dispersió de cada tonema descrites per Cantero i Font (2007), de les 4 corresponents a l'entonació interrogativa, al nostre corpus només en trobem del patró II (13), que és el típic de l'entonació interrogativa, i del patró III (3), però no dels patrons IVa i IVb. En canvi, a part del patró I (12) de l'entonació neutra, hi apareixen els patrons suspesos VIa (16) i VIb (6) i els patrons emfàtics VII (5) i IX (1).

Tot seguit, s'exposen les característiques dels patrons melòdics de l'espanyol peninsular per a l'entonació interrogativa establerts per Cantero i Font (2007), i les melodies que utilitzen els suecs per fer preguntes en espanyol, per tal de comparar-les. Aquí i en endavant només es presenten alguns exemples del corpus; a l'annex 2 es poden consultar tots els gràfics classificats per patrons.

5.1. L'entonació interrogativa

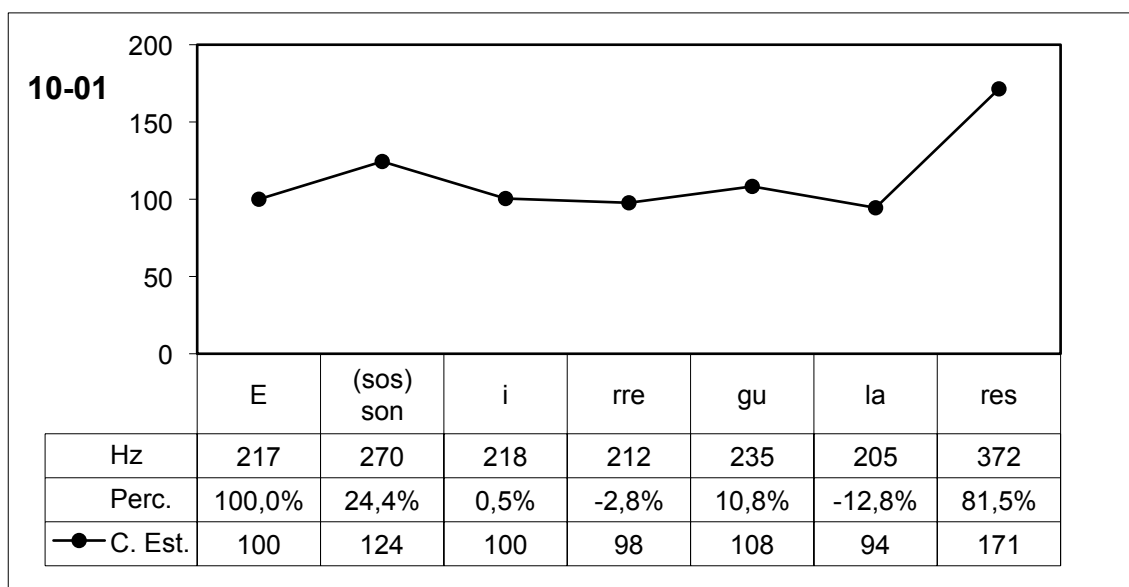
Per a l'entonació interrogativa, Cantero i Font (2007) proposen 4 patrons, però el més emblemàtic és el patró II, les característiques del qual tractem a continuació (vegeu gràfic 2).

Gràfic 2. Model patró II.

El patró II, que és el típic de l'entonació interrogativa, es caracteritza per una inflexió final superior a un +70%, que normalment es superior a un +100%, una anacrusi amb ascens fins al primer pic d'un 40% com a màxim, i un primer pic a la primera vocal tònica del contorn, que es troba al punt més alt, i un cos en declinació suau i constant.

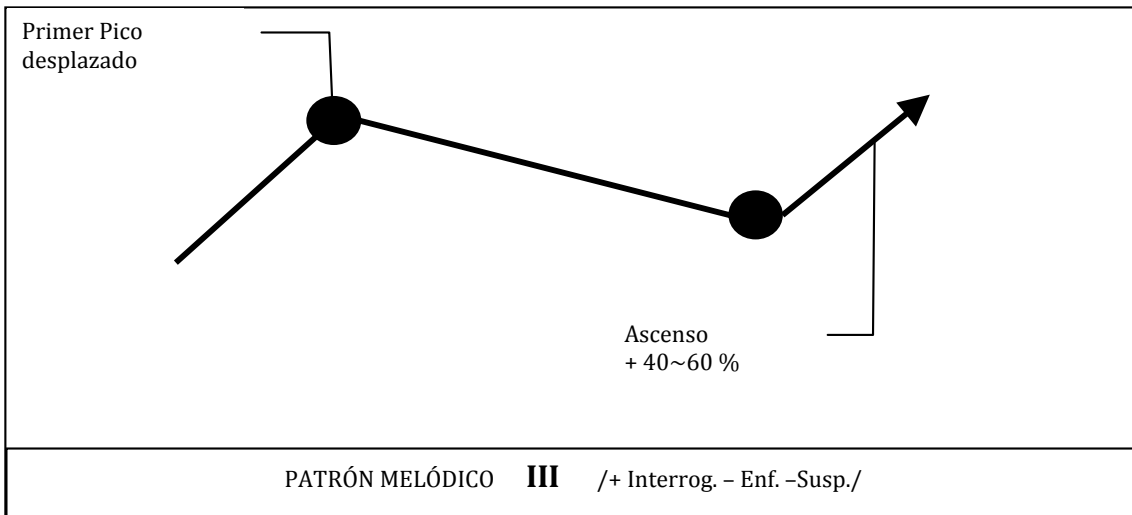
Al nostre corpus, 13 dels enunciat analitzats responen a aquestes característiques, dels quals el següent és un exemple:

Gràfic 3. Exemple enunciat patró II.

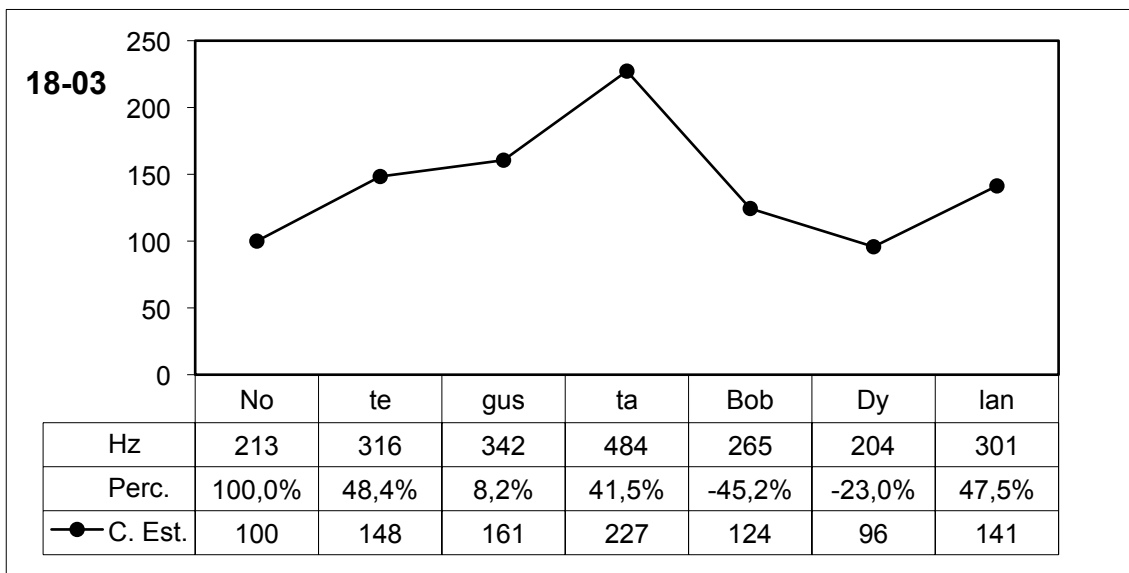
Com veiem al gràfic 3, l'anacrusi fins al primer pic, la primera vocal tònica, no arriba al 40% i el cos va en declinació suau i constant fins a la inflexió final, que supera el 70%.

El següent patró que presentem és el III, representat al gràfic 4, el qual constitueix una alternativa al patró II, amb un ascens final menys pronunciat d'un +40-60%, compensat amb el primer pic, que està desplaçat a la següent vocal àtona.

Gràfic 4. Model patró III.

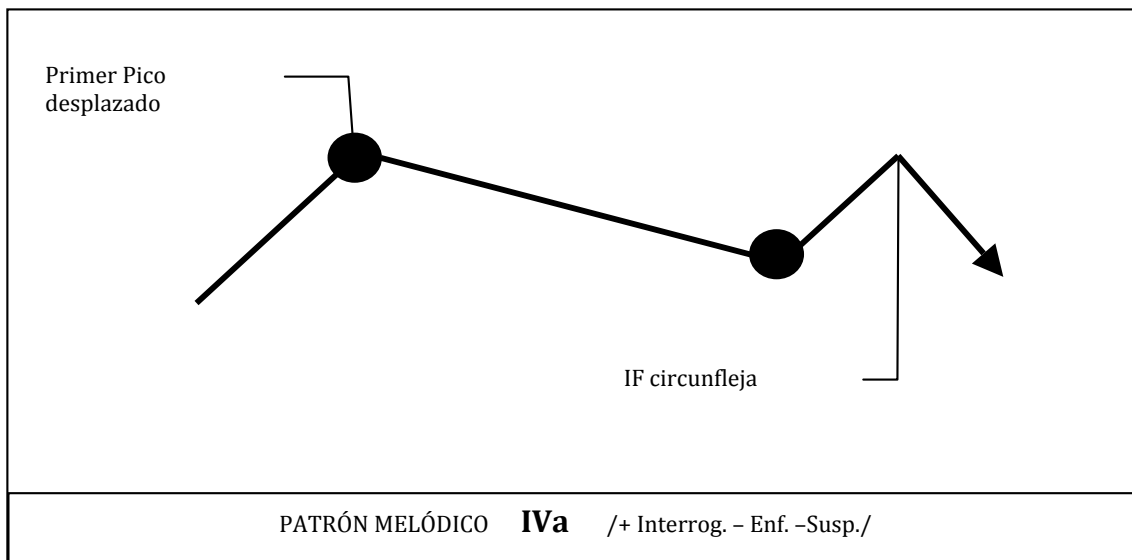
Comparteixen aquests trets 3 enunciats del nostre corpus, un exemple dels quals és el següent:

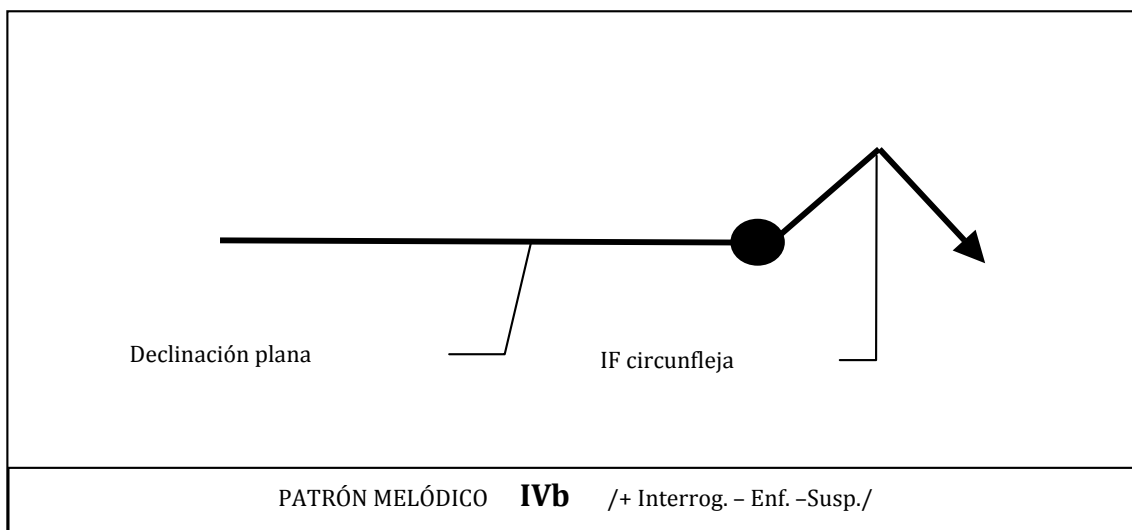
Gràfic 5. Exemple enunciat patró III.

Com veiem al gràfic 5, el primer pic està desplaçat a la següent vocal àtona i la inflexió final presenta un ascens d'entre 40-60%.

Cantero i Font (2007) també estableixen els patrons IVa i IVb, que presentem a continuació (vegeu gràfics 6 i 7).

Gràfic 6. Model patró IVa.

Gràfic 7. Model patró IVb.

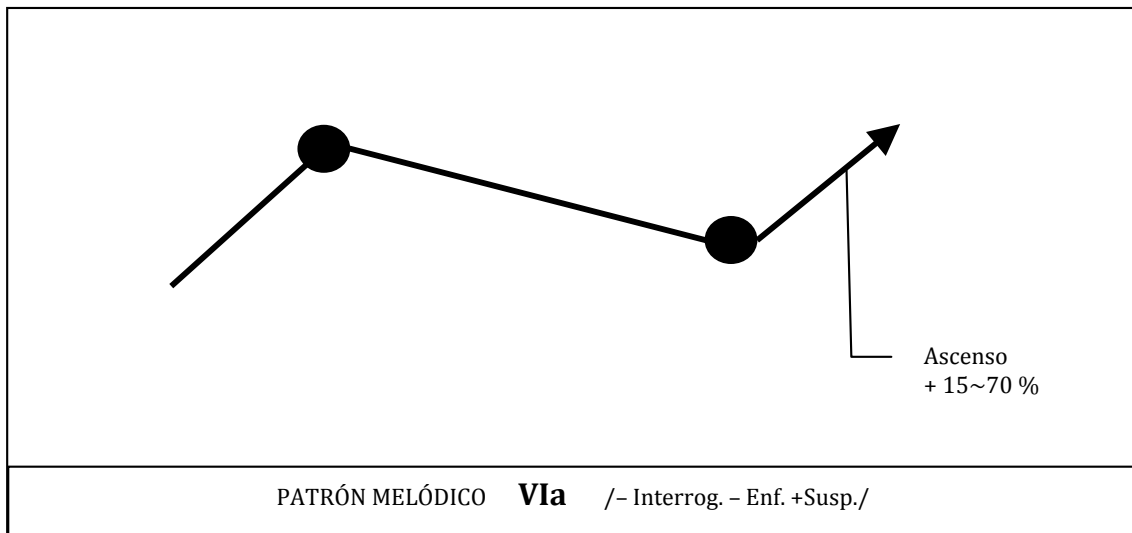
Els patrons IVa i IVb es defineixen en funció de la seva inflexió final circumflexa ascendent-descendent, en el cas de la primera conjuntament al primer pic desplaçat i a la segona conjuntament a la declinació plana.

Al nostre corpus no hem trobat cap contorn amb aquestes característiques.

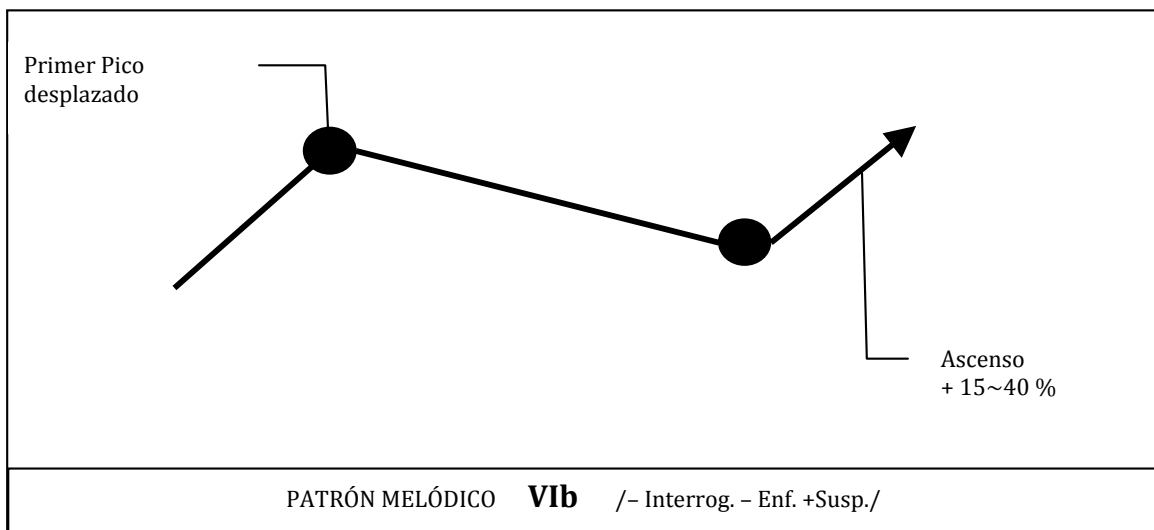
En canvi, 40 dels 60 enunciats analitzats corresponen a patrons no interrogatius, que es descriuen tot seguit, per ordre d'importància segons la seva aparició als nostres resultats.

5.2. L'entonació suspesa

Els informants han produït 22 preguntes amb contorns suspesos. Cantero i Font (2007) estableixen 3 patrons per a l'entonació suspesa, però només n'han utilitzat els patrons VIa i VIb, que són els que presentem als gràfics 8 i 9 respectivament.

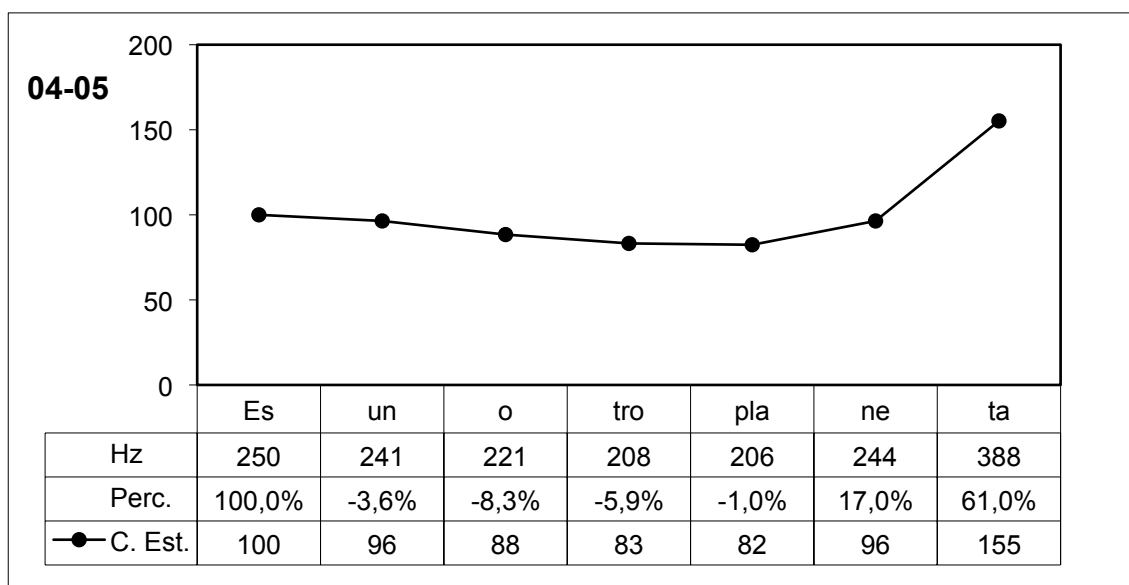
Gràfic 8. Model patró VIa.

Gràfic 9. Model patró VIb.

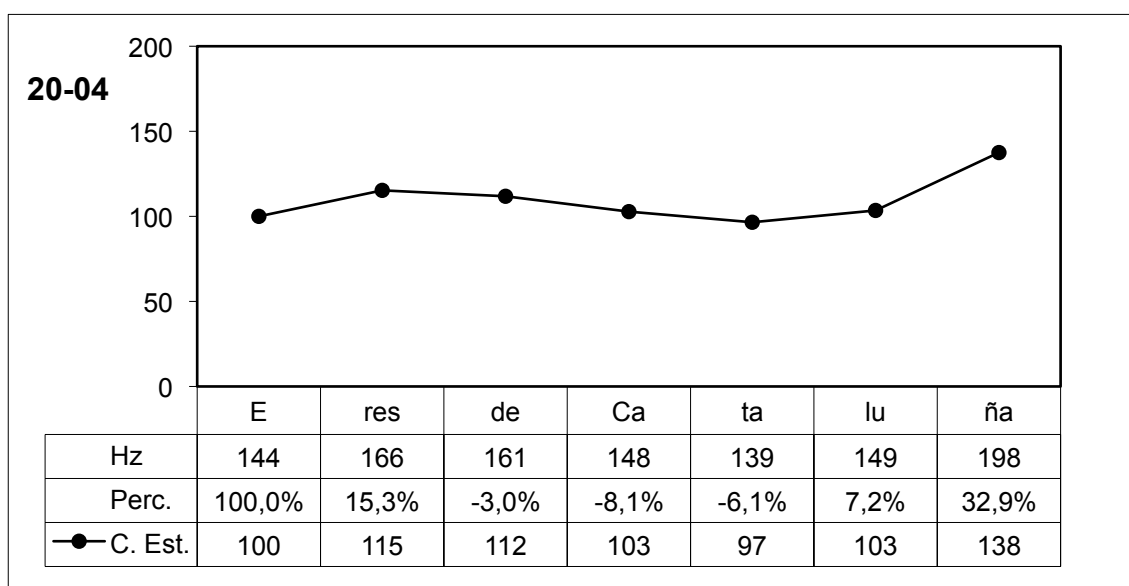
El patró VIa es caracteritza per una inflexió final del +15-70%, entre els marges que respectivament determinen els patrons I (enunciatiu) i II (interrogatiu). El patró VIb, de la mateixa manera, es mou entre els marges imposats pels patrons I (enunciatiu) i III (interrogatiu), amb un ascens de +15-40% i el primer pic desplaçat.

Dels patrons que descriuen per l'entonació suspesa, n'hem classificat 16 de la variant tipus VIa i 6 de la VIb. Tot seguit en presentem exemples:

Gràfic 10. Exemple enunciat patró VIa.

Al gràfic 10, observem un cos en declinació suau i constant fins l'ascens a la darrera vocal tònica, però la inflexió final no arriba al 70%.

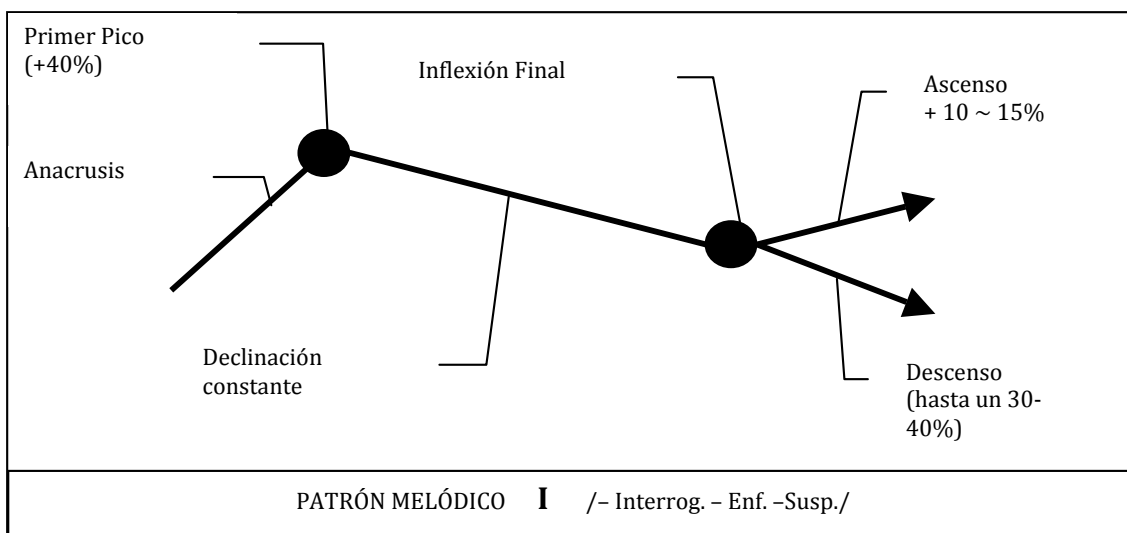

Gràfic 11. Exemple enunciat patró VIb.

Al gràfic 11, observem també un cos en declinació suau i constant, però des del primer pic desplaçat a la següent vocal àtona i amb una inflexió final d'entre +15-40%.

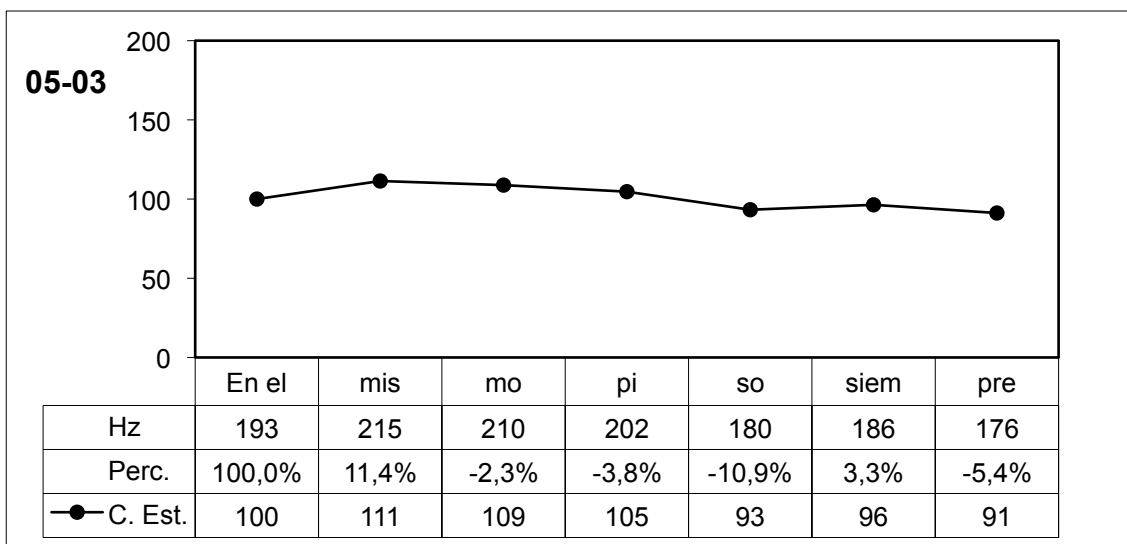
5.3. L'entonació enunciativa

Els informants han produït 12 preguntes amb un contorn neutre que correspon a l'entonació enunciativa, el patró melòdic I (vegeu gràfic 12). Es caracteritza per una anacrusi opcional amb ascens fins al primer pic d'un +40% com a màxim, un primer pic a la primera vocal tònica del contorn, que es troba al punt més alt, un cos en declinació suau i constant, i una inflexió final que es situa entre un +10-15% d'ascens i un -30-40% de descens.

Gràfic 12. Model patró I.

Dels 60 enunciat analitzats, 12 corresponen a aquest patró, com l'exemple següent:

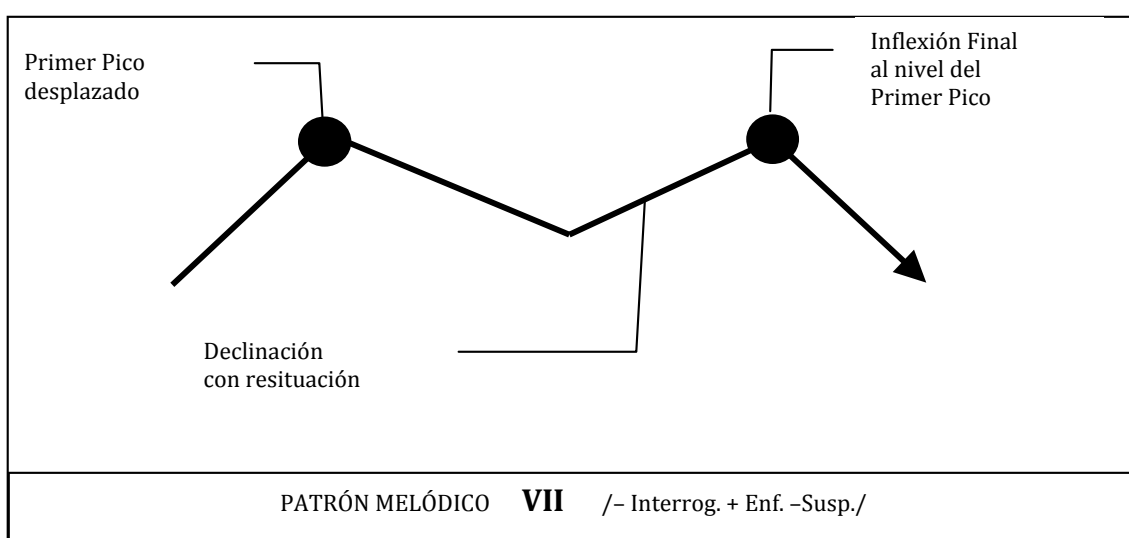

Gràfic 13. Exemple enunciat patró I.

El gràfic 13 mostra que es dona un ascens d'un 40% com a màxim fins al primer pic, que es la primera vocal tònica del contorn, i un cos en declinació suau i constant fins a la inflexió final, que presenta un descens dins el marge del patró neutre, fins a -30-40%.

5.4. L'entonació emfàtica

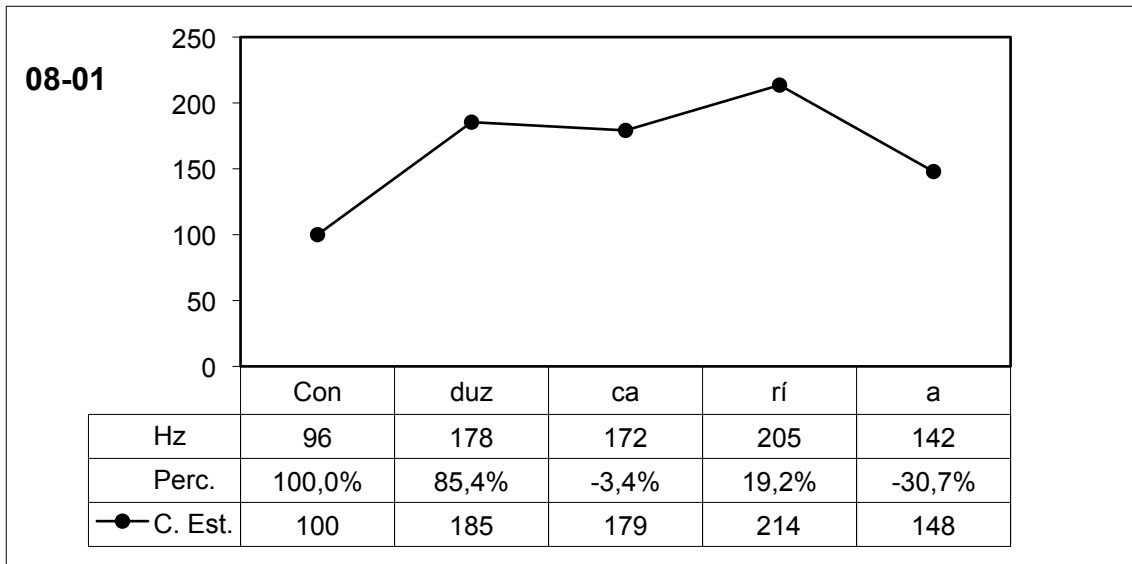
Els informants han produït 6 preguntes amb contorns emfàtics. Dels 7 patrons que Cantero i Font (2007) exposen per l'entonació emfàtica, n'inventariem 5 de la variant tipus VII i 1 de la IX, que presentem tot seguit (vegeu gràfics 14 i 16).

Gràfic 14. Model patró VII.

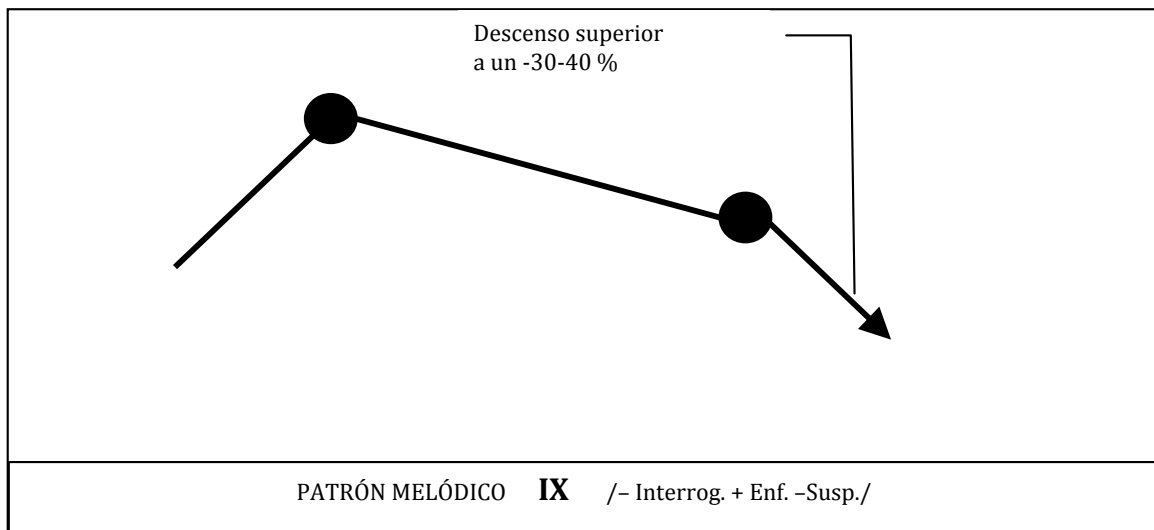
Al patró VII, l'emfàsi s'estableix mitjançant el desplaçament del primer pic a la següent vocal àtona i la inflexió final situada al mateix nivell, amb la declinació del cos resituada a l'alça perquè la inflexió final arribi al nivell del primer pic.

Al gràfic 15, podem veure un exemple del nostre corpus amb aquestes característiques. S'observa un primer pic desplaçat al segon segment, des d'on s'inicia una declinació amb resituació a l'alça que situa la inflexió final al nivell del primer pic, i fins i tot el supera.

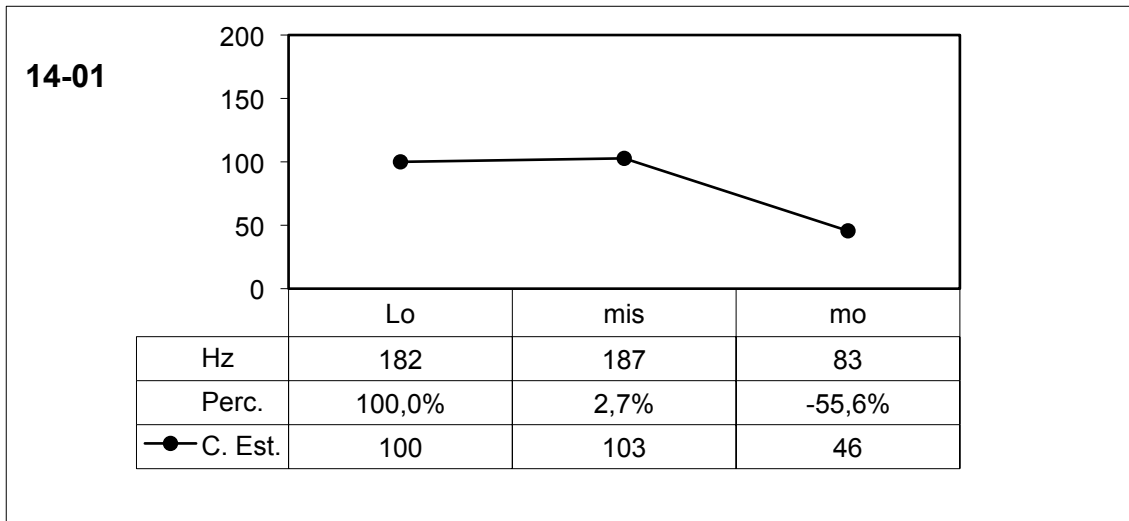
Gràfic 15. Exemple enunciat patró VII.

Al patró IX, l'èmfasi es defineix per un descens a la inflexió final superior al 30%. Es similar al patró I de l'entonació neutra, però amb un gran descens a la inflexió final:

Gràfic 16. Model patró IX.

El gràfic 17 mostra l'únic exemple del nostre corpus que respon a aquesta descripció, amb un descens a la inflexió final de -55,6%.

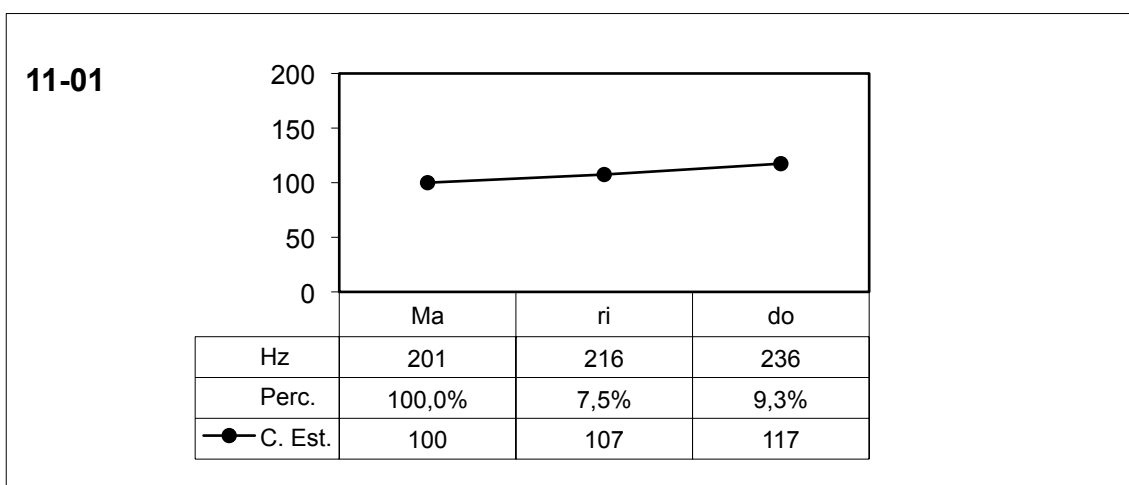

Gràfic 17. Exemple enunciat patró IX.

5.5. Un nou patró: de cos ascendent

I finalment, hem trobat 4 enunciats amb un patró que no hem pogut encaixar en cap dels inventariats per Cantero i Font (2007). Es tracta d'un tipus de contorn que ja apareix en català, tot i que Font (2007) no ho tracta com un patró, sinó com una variant emfàtica que té lloc al cos dels contorns.

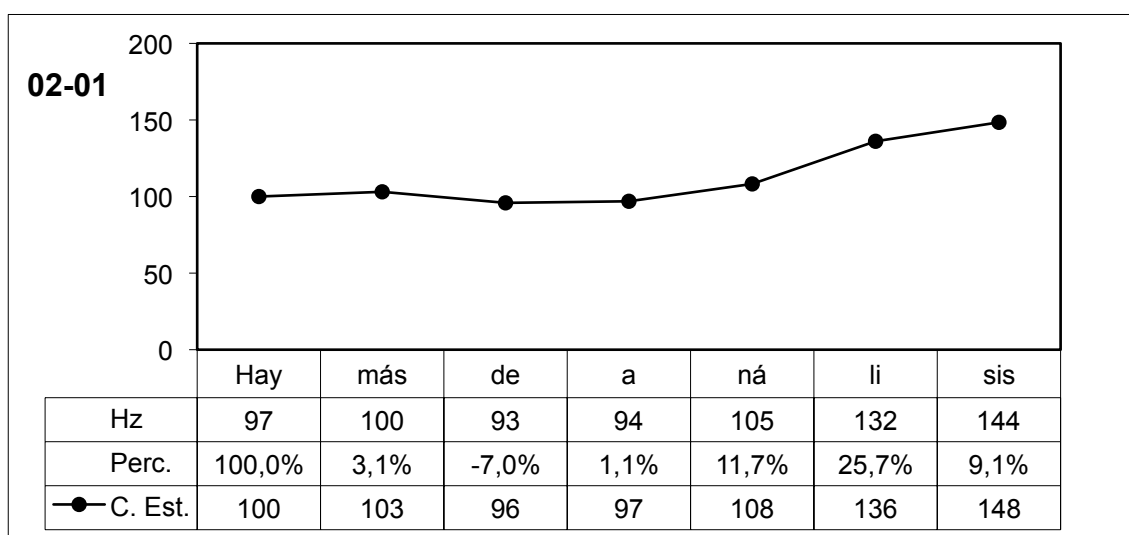
Aquests 4 enunciats, presenten un contorn en ascens constant, de cos ascendent, i una inflexió final màxima al voltant del 20%, com veiem a l'exemple següent:

Gràfic 18. Exemple d'enunciat amb patró de cos ascendent.

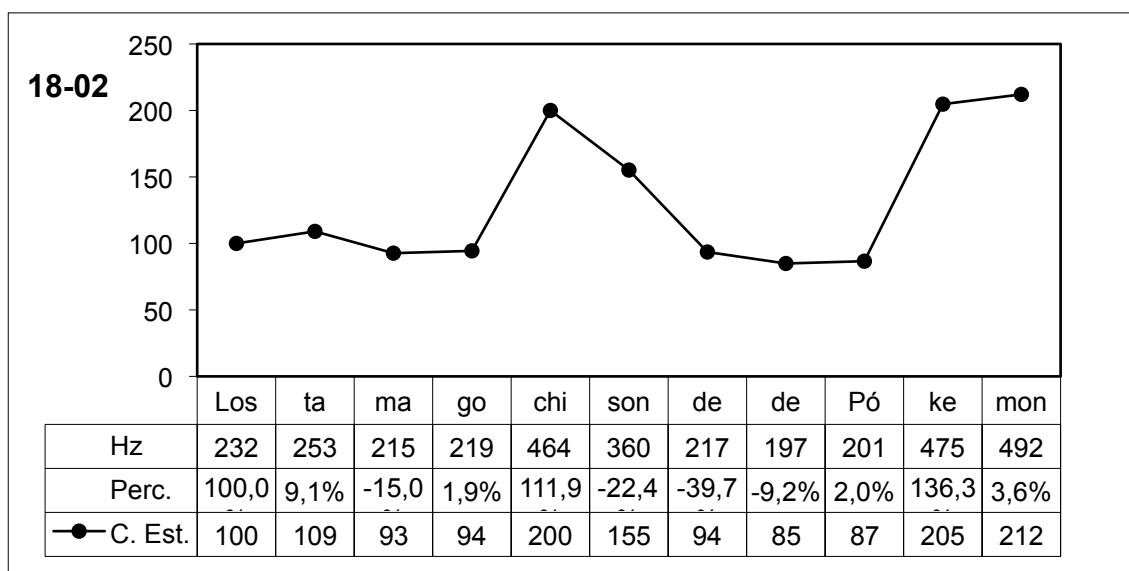
5.6. Qüestions relacionades amb l'anàlisi

Als enunciats 02-01, 06-03, 15-04 i 18-02, s'han sumat els valors dels dos darrers segments, atès que després de la tònica, tot forma part de la inflexió final. És per això que el següent enunciat es classifica com a patró VIa amb un 34,8% d'ascens final.

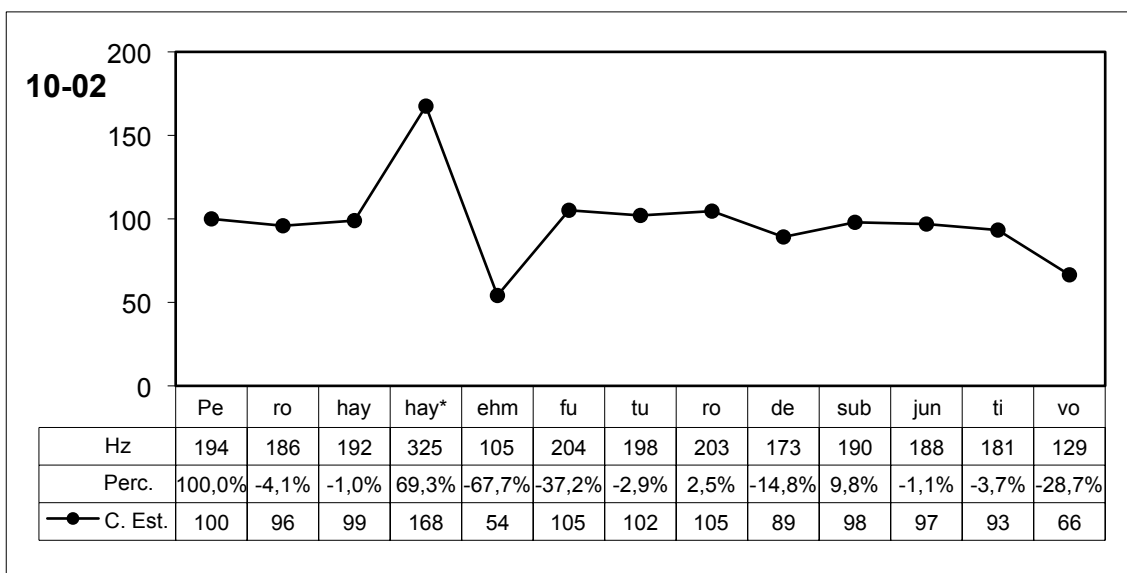
Gràfic 19. Exemple d'enunciat amb dos segments després de tònica.

L'enunciat 18-02 n'és un cas especial perquè la darrera paraula "Pokemon" és un estrangerisme que els espanyols solen pronunciar plana i els suecs esdrúixola. Per evitar confusions, s'ha accentuat la paraula tenint en compte la seva pronúncia original.

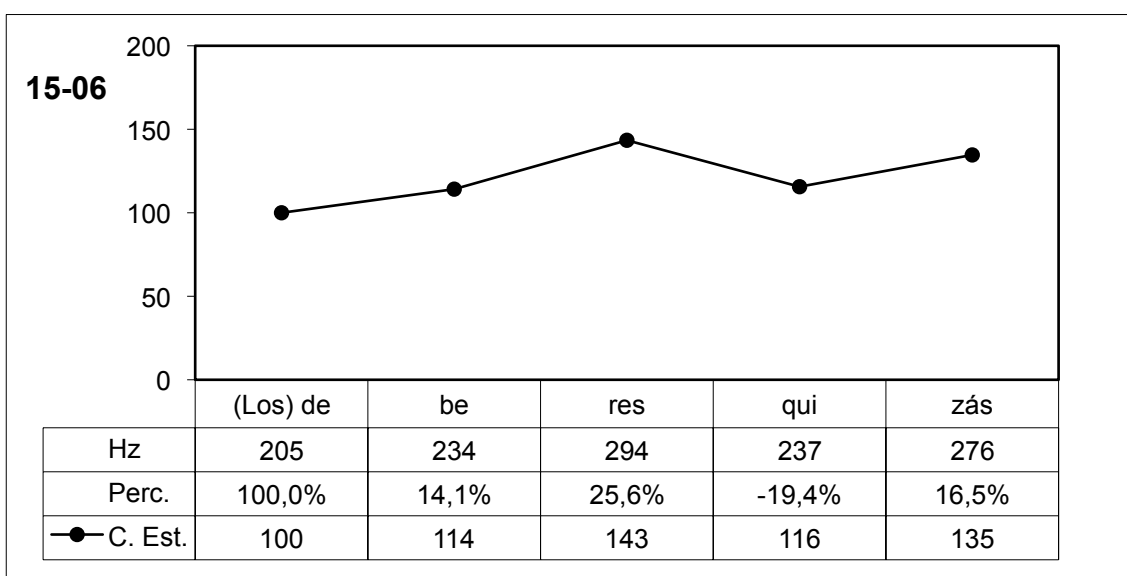

Gràfic 20. Enunciat amb accent gràfic per marcar la pronúncia original.

Als enunciats 10-02 i 15-06, dels quals es presenten els gràfics a continuació, es podria considerar que hi ha dos subenunciats i analitzar-los separatament, però s'ha optat per tractar-los com un tot perquè formen part de la mateixa unitat en el context discursiu i el que es pot entendre com la segona part tenia, en qualsevol cas, la intenció de preguntar.

Gràfic 21. Enunciat que presenta dubtes de divisió (1).

Gràfic 22. Enunciat que presenta dubtes de divisió (2).

5.7. Discussió de resultats i implicacions didàctiques

Com hem vist, dels 60 enunciats interrogatius absoluts analitzats, només 16 s'adeqüen a patrons interrogatius, 13 dels quals corresponen al patró II, típic de la pregunta, i 3 al patró III. Tanmateix als contorns del patró II en general no s'hi observa tant d'ascens a la inflexió final com és habitual en espanyol, atès que segons descriuen Cantero i Font (2007), l'ascens ha de ser superior a un 70-80%, i normalment és superior a un 100%, i en canvi, al nostre corpus, només 6 dels 13 enunciats superen el 100%.

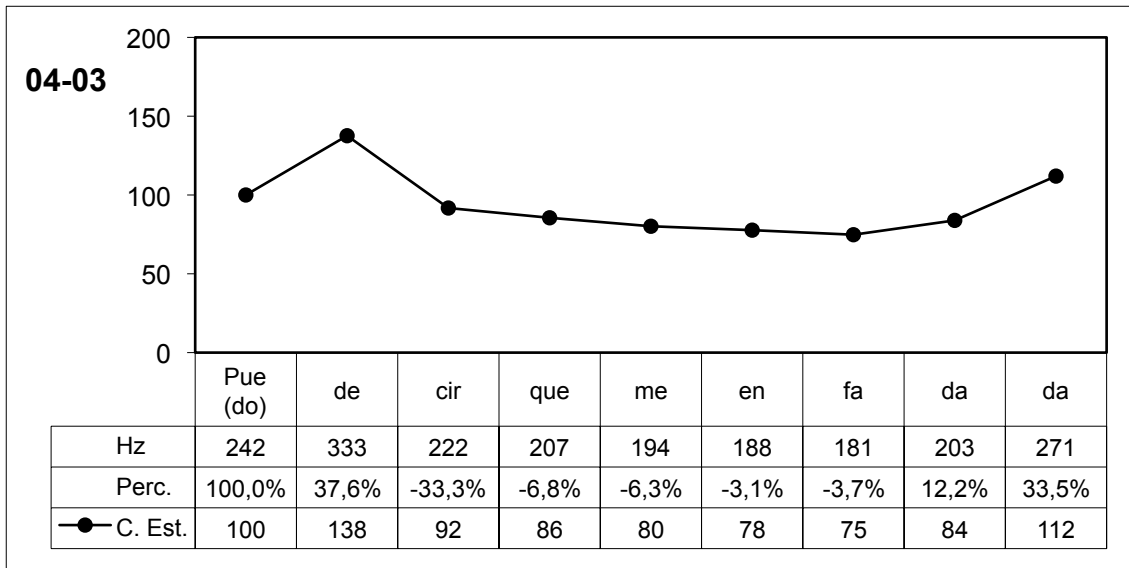
I no s'ha trobat cap cas dels patrons IVa i IVb, quan segons Cantero i Font (2007) es tracta d'una entonació freqüent a l'espanyol ja descrita per Navarro Tomás (1944) com a "interrogació relativa" (Cantero i Font, 2007). Per tant, podem entendre que els informants desconeixen o no saben produir aquests patrons.

En canvi, 22 dels 60 enunciats analitzats corresponen a patrons suspesos, 16 al VIa i 6 al VIb, la qual cosa ens fa pensar que són casos on no s'ha arribat a fer l'ascens necessari a la inflexió final per superar el 70% que els convertiria en interrogatius, de la mateixa manera que als interrogatius del patró II s'observava menys ascens de l'habitual.

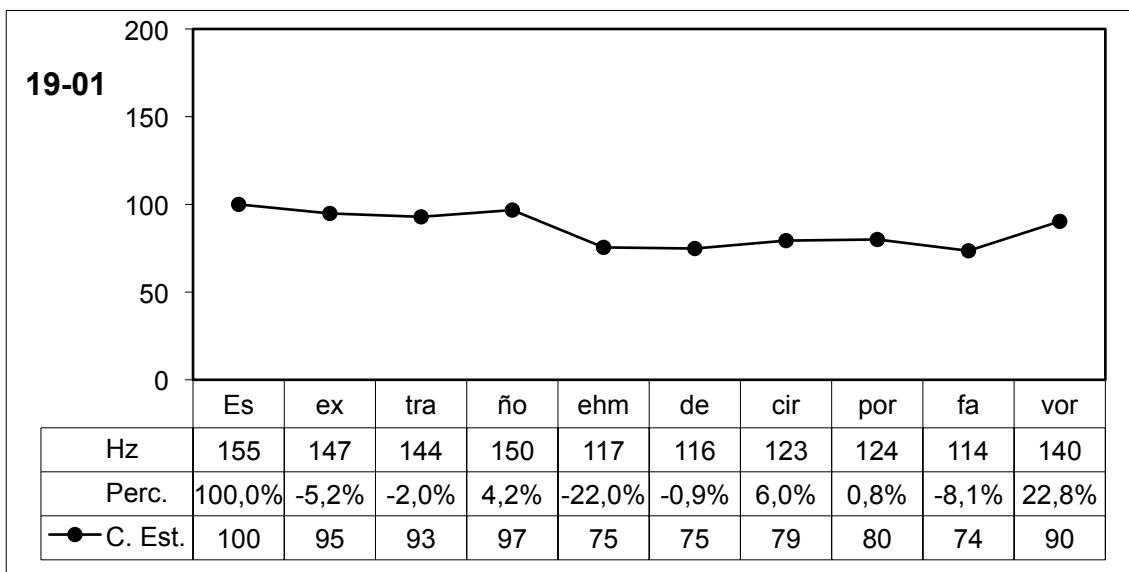
Segons Cantero i Font (2007), els patrons suspesos es relacionen amb aspectes discursius i el més habitual és que apareguin com a contorns interiors del discurs, per exemple, per permetre al parlant mantenir el seu torn de parla i marcar que encara no ha acabat.

L'ús inadequat de patrons suspesos pot provocar confusió en determinats contextos i és una de les situacions de malentès més freqüents detectades a l'aula en relació amb aquesta funció discursiva: quan fa l'efecte que l'alumne ha de dir alguna cosa més, però ja ha acabat i a més, espera una resposta.

Al corpus tenim dos exemples d'enunciats interrogatius absoluts on l'entonació suspesa provoca que es percebin com a inacabats, on el parlant hagi d'ampliar o concretar la pregunta:

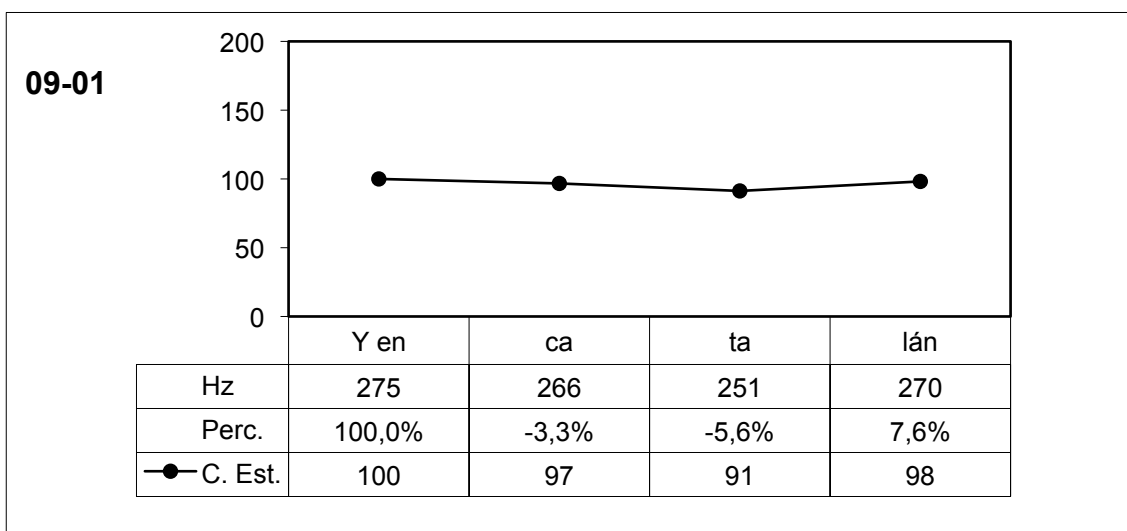

Gràfic 23. Exemple de pregunta amb inflexió final no terminativa (1).

Gràfic 24. Exemple de pregunta amb inflexió final no terminativa (2).

Respecte a l'entonació enunciativa que apareix a 12 dels 60 enunciats analitzats, tenint en compte que es tracta de l'entonació no marcada, podria justificarse al joc d'endevinar pel fet que no cal marcar la intenció de preguntar quan pel context se sap que es farà una pregunta, però només 1 dels enunciats correspon a aquest joc. La resta són enunciats on calia marcar que es tractava d'una interrogació i no s'ha fet, i es tracta d'un altre dels malentesos detectats a l'aula, quan l'alumne pregunta amb entonació enunciativa i el professor ha d'ajudar-se del context lingüístic o extralingüístic per valorar si es tracta d'un comentari o un dubte. Veiem-ne un exemple enregistrat a classe:

Gràfic 25. Exemple de pregunta amb entonació enunciativa.

Quant als 6 enunciats amb patrons emfàtics que hem inventariat, 5 del patró VII i 1 del IX, considerant que els contorns emfàtics constitueixen l'entonació paralingüística, el nivell de l'expressivitat personal, s'ha observat al context de la gravació que tots contenen un factor d'incredulitat o sorpresa que possiblement domina a la intenció de preguntar, és a dir, que aquest èmfasi expressiu determina l'entonació de l'enunciat per sobre del fet de preguntar.

I per últim, cal fer referència als 4 enunciats que presenten un patró de cos ascendent no inventariat a Cantero i Font (2007), els quals resten a l'espera de ser sotmesos a proves de percepció.

Si com s'ha observat, els informants, que tenen un nivell mínim de B1, presenten greus dificultats per produir patrons interrogatius que els causa deficiències comunicatives, és evident la importància d'ensenyar-los aquests patrons i de desenvolupar propostes didàctiques adients per dur-ho a terme.

En primer lloc, els aprenents han de ser capaços de produir almenys contorns amb l'ascens necessari per preguntar i posteriorment, conèixer diferents maneres de fer-ho. L'ensenyament de l'entonació es podria plantejar de forma progressiva, com la resta de components de la competència comunicativa.

6. Conclusions

A partir del corpus, constituït per 60 enunciats-pregunta provinents de la parla espontània de 20 informants suecs parlants d'espanyol, al qual se li ha aplicat el mètode Anàlisi melòdica de la parla (Cantero, 2002), tenint en compte els patrons establerts per a l'espanyol peninsular en parla espontània amb aquest mateix mètode (Cantero i Font, 2007), procedim a respondre a les qüestions que ens plantejàvem com a objectius de la investigació:

Respecte a quines són les característiques entonatives de les interrogatives absolutes de l'espanyol parlat per suecs i quins patrons melòdics propis de la pregunta de l'espanyol peninsular fan servir, tal com hem descrit a partir del nostre corpus, presenten un 26,66% de contorns interrogatius, un 36,66% de suspesos, un 20% d'enunciatius, un 10% d'emfàtics i un 6,66% de cos ascendent.

Quant a quins patrons melòdics propis de la pregunta de l'espanyol peninsular fan servir i quins no, hem vist que utilitzen majoritàriament el patró típic II (a 13 dels 60 enunciats analitzats), caracteritzat per una inflexió final ascendent de +70%, i amb menys freqüència el patró III (a 3 dels 60 enunciats analitzats), caracteritzat per un ascens final menys pronunciat (+40-60%) compensat amb el desplaçament del primer pic a la següent vocal àtona, i en cap cas els patrons IVa i IVb, que es caracteritzen per una inflexió final circumflexa ascendent-descendent.

Suposem que no hem trobat els patrons IVa i IVb al nostre corpus perquè no presenten les característiques de la interrogativa típica i probablement, perquè no són patrons propis del suec en la pregunta.

En canvi, fan servir altres tipus de melodies que corresponen a l'entonació suspesa, enunciativa o emfàtica.

Pel que fa a contorns suspesos, que presenten 22 dels 60 enunciats analitzats, utilitzen els patrons VIa i VIb, que es caracteritzen per una inflexió final no terminativa, en el cas del patró VIa, amb un ascens d'entre +15-70%, i en el cas del patró VIb, d'entre +15-40% amb el primer pic desplaçat. Creiem que ho fan perquè no arriben a produir

l'ascens final necessari que els convertiria en preguntes del patró II o III. Tot i així, cal comentar que en determinats contextos pragmàtics en els quals és previsible per al receptor que es faci una pregunta, aquests tipus de melodies amb un ascens inferior al +70%, propi del patró II, poden ser interpretades com una pregunta, i fins i tot, els espanyols nadius utilitzen aquesta melodia per formular preguntes en contextos que preveuen interpretables per als interlocutors.

Pel que fa al patró I, neutre, que caracteritza l'entonació enunciativa, l'utilitzen a 10 dels 60 enunciats analitzats. Podem suposar també que ho fan perquè els costa produir l'ascens final adequat i no són conscients del seu rendiment lingüístic, i probablement, perquè en suec les preguntes ja contenen informació gramatical que ens adverteix que es tracta d'un enunciat interrogatiu.

Pel que fa a contorns emfàtics, que presenten 6 dels 60 enunciats analitzats, utilitzen els patrons VII i IX. Al patró VII, l'èmfasi s'estableix mitjançant una resituació a l'alça en la declinació que situa la inflexió final al nivell del primer pic. I al patró IX, per un gran descens en la inflexió final, superior al 30%. Creiem que el seu ús es relaciona amb aspectes expressius, com la incredulitat o la sorpresa.

I finalment, hem trobat 4 enunciats amb un nou patró de cos ascendent no inventariat a Cantero i Font (2007), tot i que ja apareix en català com una variant emfàtica que té lloc al cos dels contorns (Font, 2007), que resten a l'espera de ser sotmesos a proves de percepció.

Respecte a si s'observa una inadequació entonativa i, per tant, la necessitat de desenvolupar una proposta didàctica, tenint en compte que només un 26,66% segueixen les melodies pròpies de la pregunta davant d'un 73,33% que no, segons els patrons melòdics de l'espanyol peninsular establerts per Cantero i Font (2007), i que, com hem comentat, provoca deficiències comunicatives, podem concloure que sí.

A l'espera d'ampliar la recerca per obtenir més dades i contextos, i d'aprofundir en l'anàlisi de la interllengua, que segons Cantero i Devís (en premsa) és essencial per orientar l'enfocament didàctic, podem extreure aquestes conclusions i valorar positivament la utilitat de continuar la recerca per tal de desenvolupar propostes

didàctiques adients que cobreixin les mancances que hem observat, atès que tot i que generalment no impedeixen la comunicació i caracteritzen el seu propi "accent estranger", que fins i tot pot resultar interessant pels nadius, també provoquen malentesos que en determinats contextos, com el laboral o l'afectiu, poden generar conflictes comunicatius, fet que caldria considerar per replantejar-nos el paper de l'entonació en l'ensenyament de llengües estrangeres, tenint en compte les funcions prelingüístiques, lingüístiques i paralingüístiques que compleix (Cantero, 2002), i la seva integració adequada i progressiva als programes i materials d'espanyol per a estrangers, que segueix sent, tal com ha apuntat en diverses ocasions Cortés Moreno (2000c, 2002a), una assignatura pendent.

BIBLIOGRAFIA

Boersma, P. i Weenink, D. (2009) *Praat: doing phonetics by computer (version 5.1.05)*. Institute of Phonetic Sciences. University of Amsterdam. En línia: <http://www.praat.org>.

Cantero, F. J. (2002) *Teoría y análisis de la entonación*. Barcelona: Edicions de la Universitat de Barcelona.

Cantero, F. J. i Font, D. (2007) "Entonación del español peninsular en habla espontánea: patrones melódicos y márgenes de dispersión". *Moenia*, 13: 69-92. Universidad de Santiago de Compostela.

Cantero, F. J. i Font, D. (2009) "Protocolo para el análisis melódico del habla". *Estudios de Fonética Experimental*, XVIII: 17-32. Universitat de Barcelona.

Cantero, F. J. i Devís, E. (en premsa) "Análisis melódico de la interlengua". *Quaderns de Filologia*. Universitat de València.

Cortés Moreno, M. (2000c) "El papel de la entonación en la enseñanza de idiomas". *Actes Foreign Languages Teaching and Humanity Education Symposium*. Universitat Wenzao, Taiwán.

Cortés Moreno, M. (2002a) "Didáctica de la entonación: una asignatura pendiente". *Didáctica (Lengua y Literatura)*, 14: 65-76. Universidad Complutense de Madrid.

Cruttenden, Alan. (1986) *Intonation*. Cambridge: Cambridge University Press.

Fernández Planas, A. M. (2005) "Aspectos generales acerca del proyecto internacional AMPER en España". *Estudios de Fonética Experimental*, XIV: 13-27.

Font, D. (2007a) *L'entonació del català*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Biblioteca Milà i Fontanals, 53.

Hidalgo, A. (1997) "La entonación coloquial: función demarcativa y unidades de

habla". *Quaderns de filologia*, 2: 147-163. Universitat de València.

Liu, Y. H. (2003) *La entonación del español hablado por taiwaneses*. Tesis doctoral. A Biblioteca Phonica (2005), 2. Universitat de Barcelona. En línia: <http://www.ub.es/lfa>

Llisterri, J. (1991) *Introducción a la fonética: el método experimental*. Barcelona: Anthropos.

Martínez Celdrán, E. (1991) *Fonética experimental: teoría y práctica*. Madrid: Síntesis.

Martínez Celdrán, E. (1996) *El sonido en la comunicación humana*. Barcelona: Ediciones Octaedro.

Navarro Tomás, T. (1918, ed. 1991) *Manual de pronunciación española*. Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas.

Navarro Tomás, T. (1944, ed. 1974) *Manual de entonación española*. Nueva York: Hispanic Institute. Madrid: Guadarrama.

Quilis, A. (1981) *Fonética acústica de la lengua española*. Madrid: Gredos.

Prieto, P. (2002b) *Entonació. Models, teoria, mètodes*. Barcelona: Teide.

Prieto, P. (coord.) (2003) *Teorías de la entonación*. Barcelona: Teide.

ANNEXOS

1. Fitxes dels informants

INFORMANT 1

Sexe	Dona
Edat	21
Llengua materna	Suec
Altres llengües	Anglès
Temps d'aprenentatge de l'espanyol	5 anys a secundària i batxillerat Intercanvi d'1 any de batxillerat a Extremadura
Temps d'estada a països de parla hispana	1 any a un poble d'Extremadura, 6 mesos a Madrid i 3 mesos a Barcelona

INFORMANT 2

Sexe	Home
Edat	23
Llengua materna	Finès/Suec (bilingüe)
Altres llengües	Anglès i francès
Temps d'aprenentatge de l'espanyol	5 anys a secundària i batxillerat Curs intensiu de 3 mesos a Salamanca
Temps d'estada a països de parla hispana	3 mesos a Salamanca, 6 mesos a Tenerife i 3 mesos a Barcelona

INFORMANT 3

Sexe	Dona
Edat	22
Llengua materna	Suec
Altres llengües	Anglès i francès
Temps d'aprenentatge de l'espanyol	2 anys a batxillerat Curs intensiu d'1 mes a Barcelona
Temps d'estada a països de parla hispana	2 anys a Barcelona, 5 mesos a l'Equador

INFORMANT 4

Sexe	Dona
Edat	21
Llengua materna	Suec
Altres llengües	Anglès
Temps d'aprenentatge de l'espanyol	5 anys a secundària i batxillerat
Temps d'estada a països de parla hispana	3 mesos viatjant per Amèrica del Sud, 3 mesos a Barcelona

INFORMANT 5

Sexe	Dona
Edat	20
Llengua materna	Kurd/Suec (bilingüe)
Altres llengües	Anglès
Temps d'aprenentatge de l'espanyol	12 anys a primària, secundària i batxillerat
Temps d'estada a països de parla hispana	1 any a Barcelona

INFORMANT 6

Sexe	Dona
Edat	22
Llengua materna	Suec
Altres llengües	Anglès
Temps d'aprenentatge de l'espanyol	Cursos intensius de 3 mesos a Cádiz i a Barcelona
Temps d'estada a països de parla hispana	3 mesos a Cádiz, 1 any a Barcelona, 9 mesos viatjant per Amèrica del Sud

INFORMANT 7

Sexe	Home
Edat	20
Llengua materna	Suec
Altres llengües	Anglès, Finès
Temps d'aprenentatge de l'espanyol	5 anys a secundària i batxillerat Curs universitari d'1 semestre
Temps d'estada a països de parla hispana	3 mesos a Barcelona

INFORMANT 8

Sexe	Dona
Edat	26
Llengua materna	Suec
Altres llengües	Anglès, Francès, Iugoslau (citada així per la informant)
Temps d'aprenentatge de l'espanyol	2 anys a batxillerat Curs intensiu de 3 mesos a Barcelona
Temps d'estada a països de parla hispana	6 mesos a Barcelona

INFORMANT 9

Sexe	Dona
Edat	21
Llengua materna	Suec
Altres llengües	Anglès, francès
Temps d'aprenentatge de l'espanyol	2 anys a batxillerat Curs intensiu de 2 mesos a Barcelona
Temps d'estada a països de parla hispana	6 mesos a Barcelona

INFORMANT 10

Sexe	Dona
Edat	26
Llengua materna	Suec
Altres llengües	Anglès, francès, alemany
Temps d'aprenentatge de l'espanyol	Curs extensiu d'1 any Curs universitari d'1 semestre
Temps d'estada a països de parla hispana	3 mesos a Barcelona

INFORMANT 11

Sexe	Dona
Edat	32
Llengua materna	Suec
Altres llengües	Anglès i italià
Temps d'aprenentatge de l'espanyol	3 anys a secundària i 1 mes a Ecuador/Venezuela (voluntariat i curs intensiu)
Temps d'estada a països de parla hispana	1 mes a Ecuador/Venezuela i 3 mesos a Barcelona

INFORMANT 12

Sexe	Dona
Edat	28
Llengua materna	Suec
Altres llengües	Anglès
Temps d'aprenentatge de l'espanyol	5 anys a secundària i batxillerat, curs intensiu de 3 mesos a Màlaga i 2 anys a llicenciatura de traducció
Temps d'estada a països de parla hispana	3 mesos a Màlaga i 3 mesos a Barcelona

INFORMANT 13

Sexe	Dona
Edat	26
Llengua materna	Suec
Altres llengües	Anglès i alemany
Temps d'aprenentatge de l'espanyol	2 anys a batxillerat Curs universitari d'1 semestre a Barcelona
Temps d'estada a països de parla hispana	2 anys a Barcelona

INFORMANT 14

Sexe	Dona
Edat	22
Llengua materna	Suec
Altres llengües	Anglès
Temps d'aprenentatge de l'espanyol	5 anys a secundària i batxillerat Curs intensiu de 4 mesos a Barcelona
Temps d'estada a països de parla hispana	7 mesos a Barcelona

INFORMANT 15

Sexe	Dona
Edat	21
Llengua materna	Suec
Altres llengües	Anglès, francès
Temps d'aprenentatge de l'espanyol	5 anys a secundària i batxillerat amb diversos viatges i intercanvis a Espanya
Temps d'estada a països de parla hispana	2 anys a Barcelona

INFORMANT 16

Sexe	Dona
Edat	25
Llengua materna	Suec
Altres llengües	Anglès
Temps d'aprenentatge de l'espanyol	3 anys a secundària, curs extensiu d'1 any i curs intensiu de 3 mesos a Barcelona
Temps d'estada a països de parla hispana	3 anys a Barcelona

INFORMANT 17

Sexe	Dona
Edat	22
Llengua materna	Suec
Altres llengües	Anglès
Temps d'aprenentatge de l'espanyol	5 anys a secundària i batxillerat
Temps d'estada a països de parla hispana	3 mesos a Barcelona

INFORMANT 18

Sexe	Dona
Edat	20
Llengua materna	Suec
Altres llengües	Anglès
Temps d'aprenentatge de l'espanyol	5 anys a secundària i batxillerat Curs intensiu de 3 mesos a Màlaga
Temps d'estada a països de parla hispana	3 mesos a Màlaga, 6 estius de vacances a diversos indrets d'Espanya, 3 mesos a Barcelona

INFORMANT 19

Sexe	Home
Edat	19
Llengua materna	Suec
Altres llengües	Anglès
Temps d'aprenentatge de l'espanyol	5 anys a secundària i batxillerat
Temps d'estada a països de parla hispana	3 mesos a Barcelona

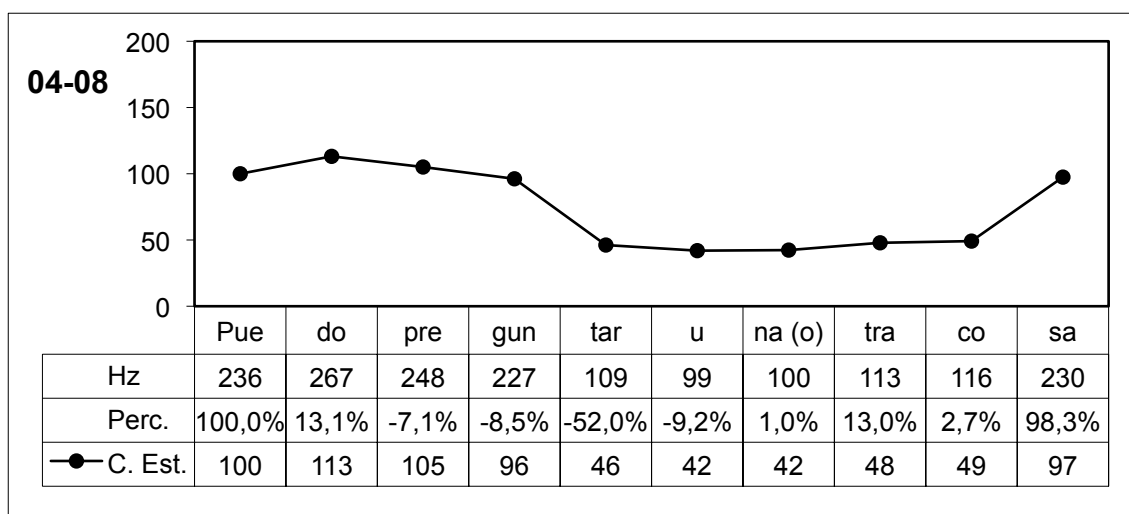
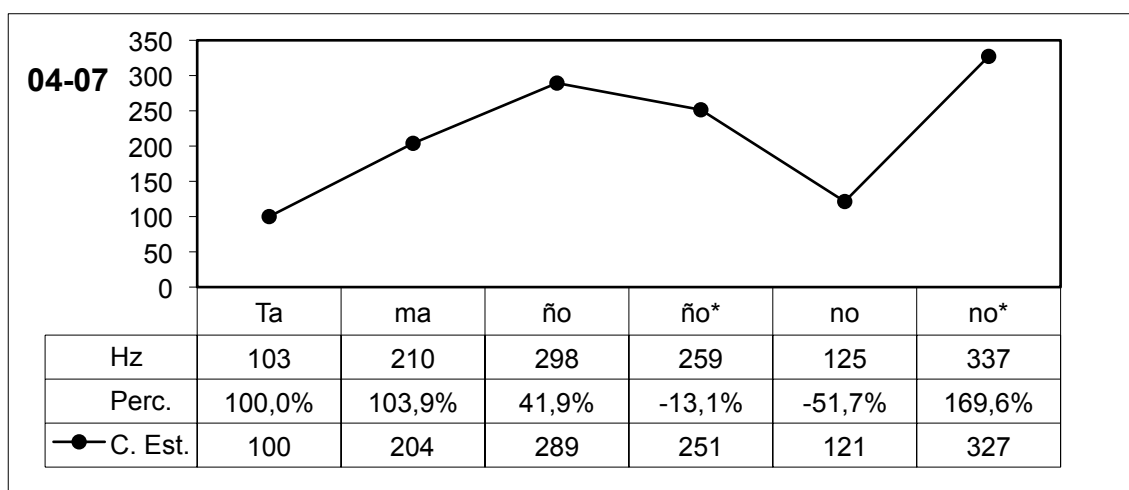
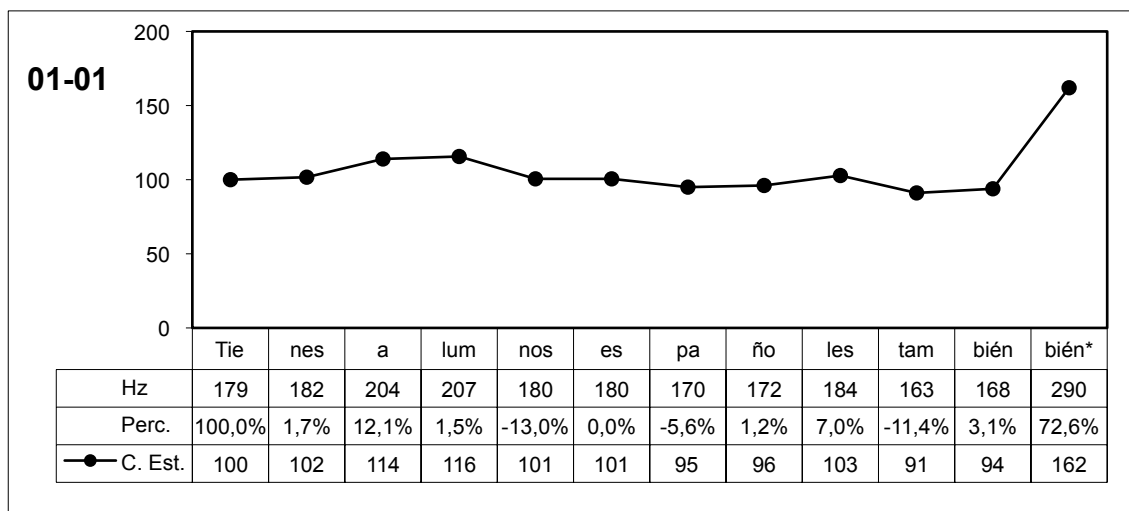
INFORMANT 20

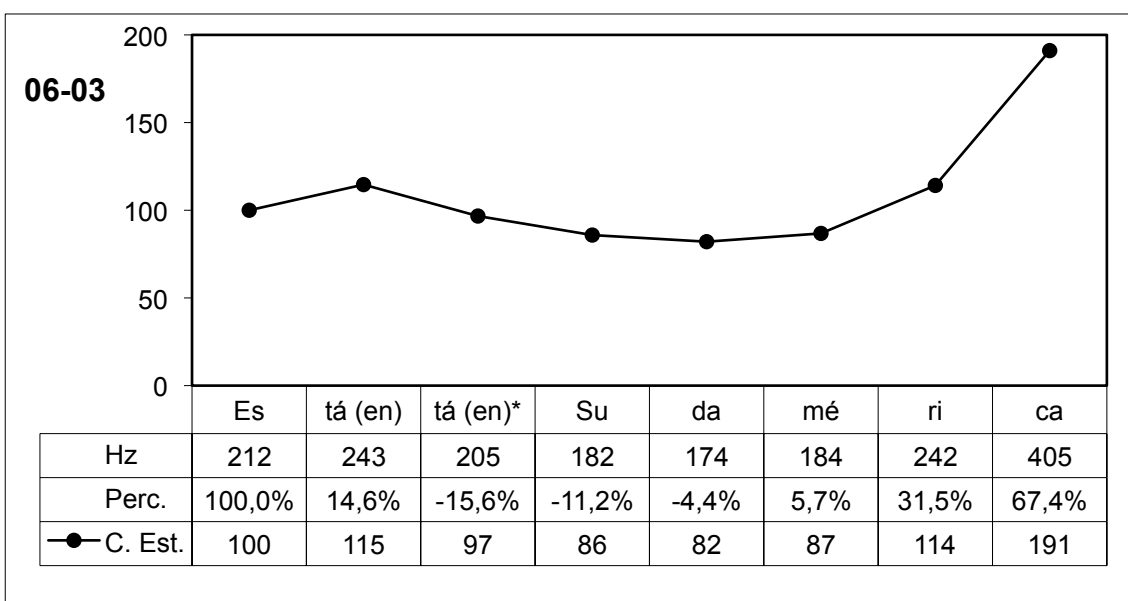
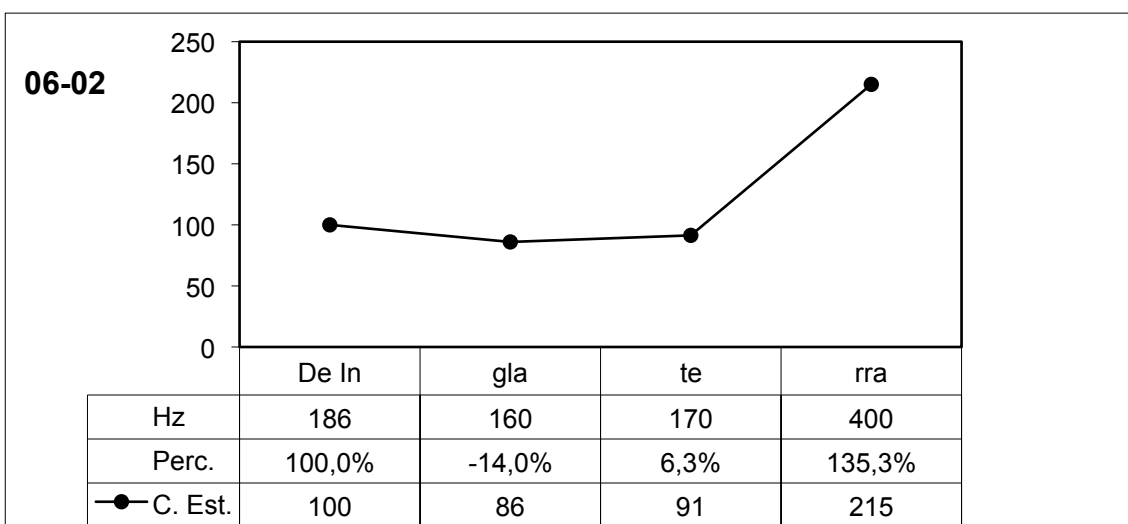
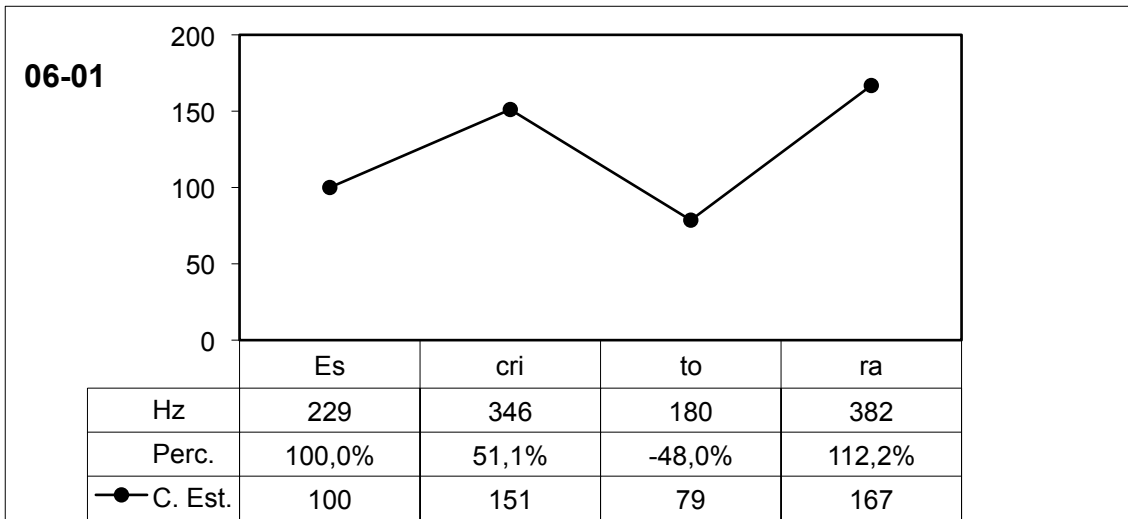
Sexe	Home
Edat	26
Llengua materna	Suec
Altres llengües	Anglès i italià
Temps d'aprenentatge de l'espanyol	Curs intensiu de 4 mesos a Barcelona
Temps d'estada a països de parla hispana	1 any i 3 mesos a Barcelona

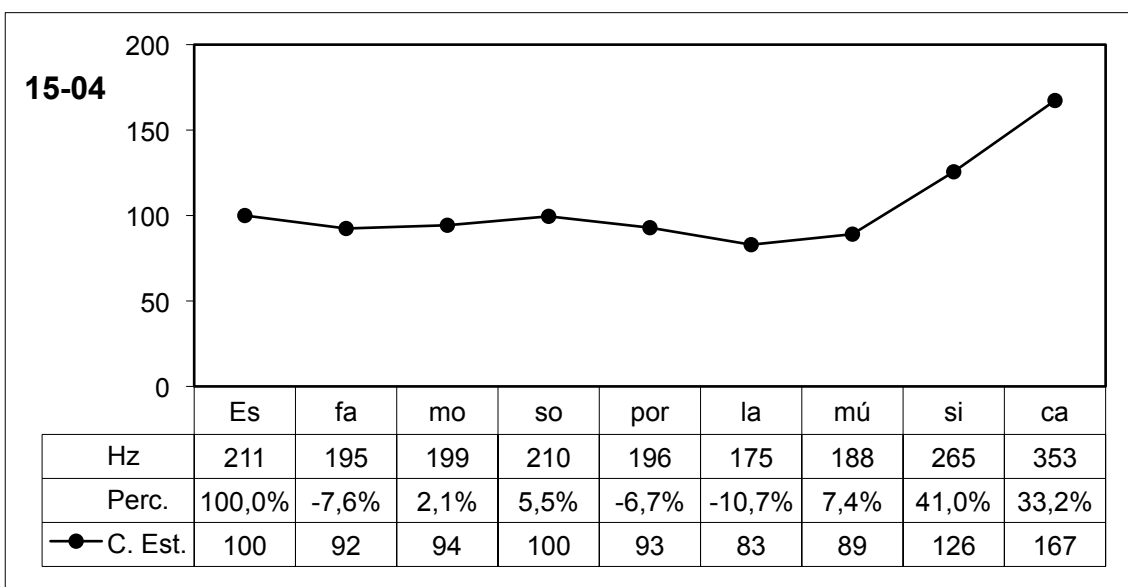
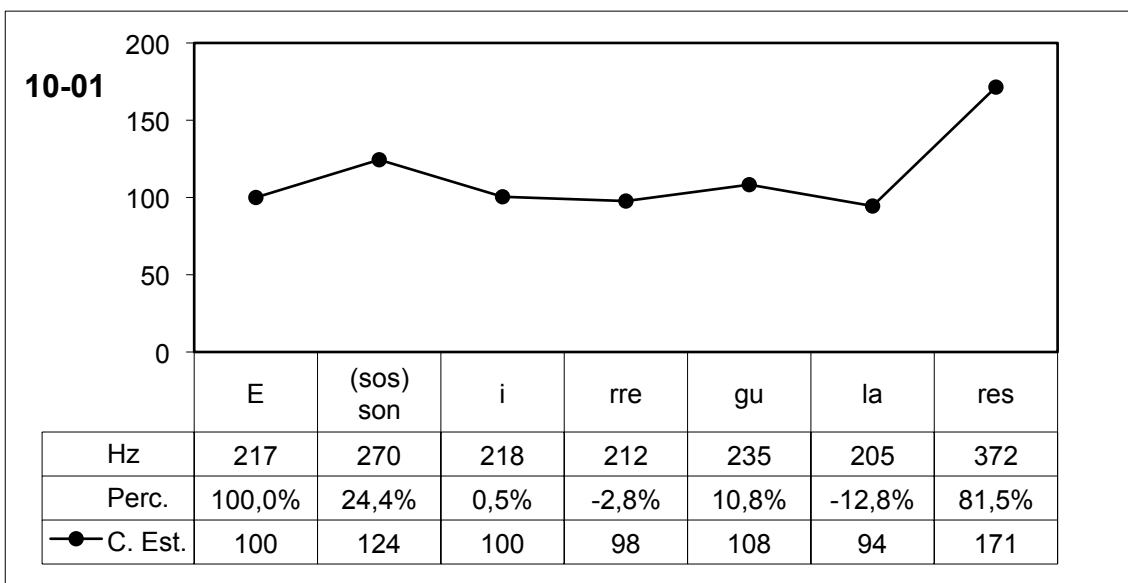
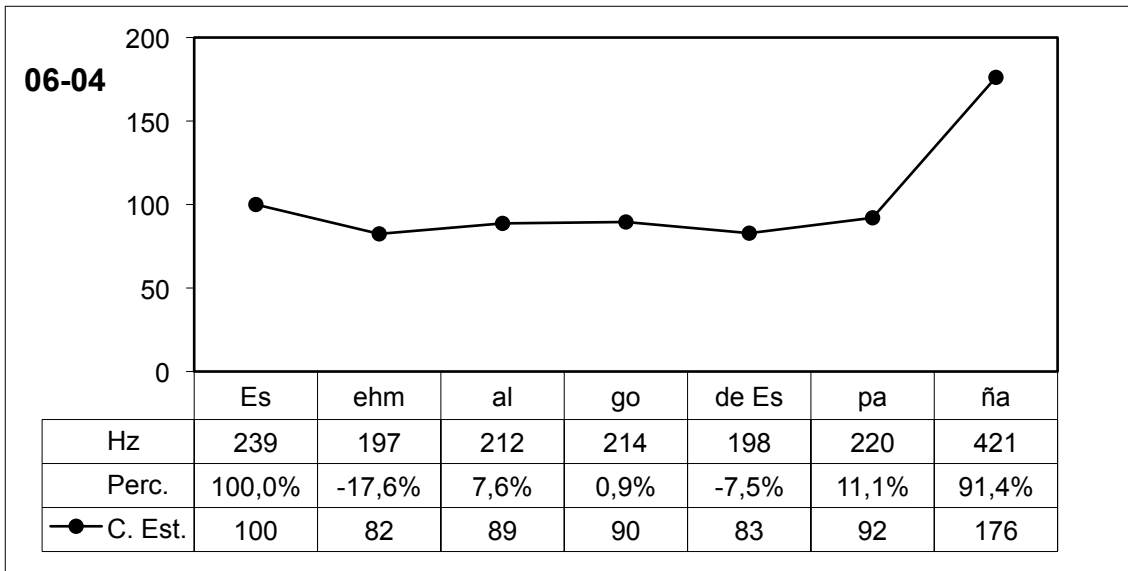
2. Gràfics de l'anàlisi

PATRONS INTERROGATIUS

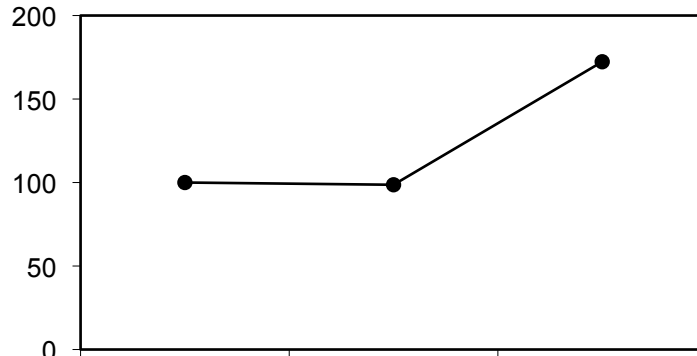
Patrò II

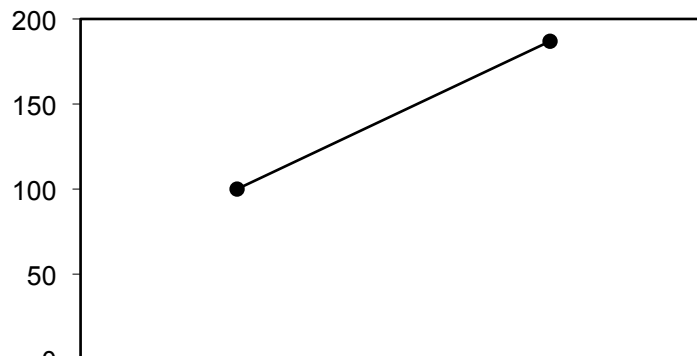

15-05

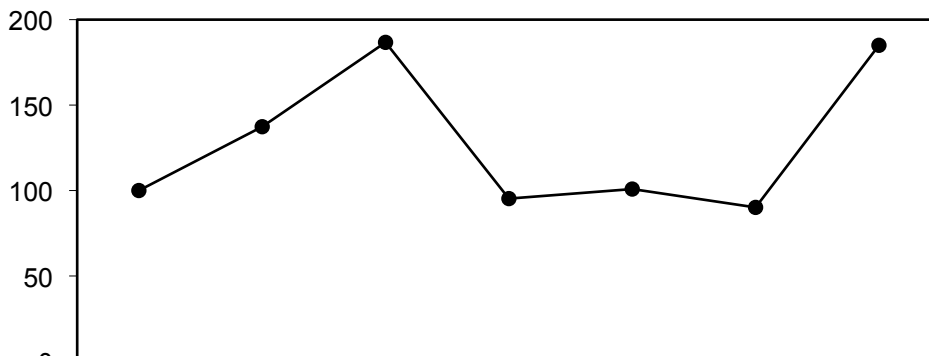
	Es	Go	ya
Hz	224	221	386
Perc.	100,0%	-1,3%	74,7%
● C. Est.	100	99	172

16-03

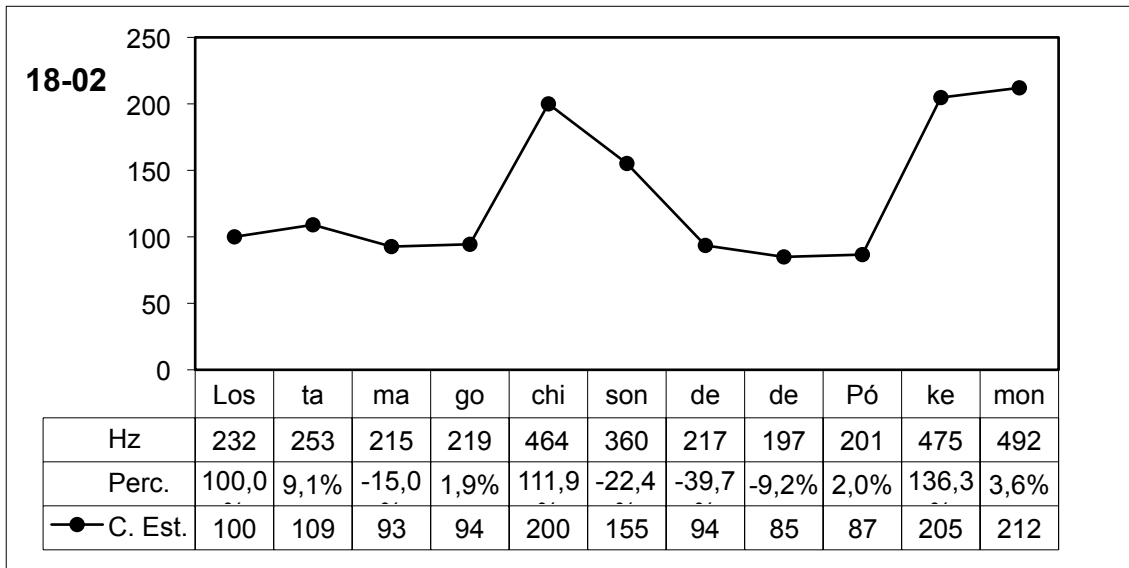

	Pue	do
Hz	229	428
Perc.	100,0%	86,9%
● C. Est.	100	187

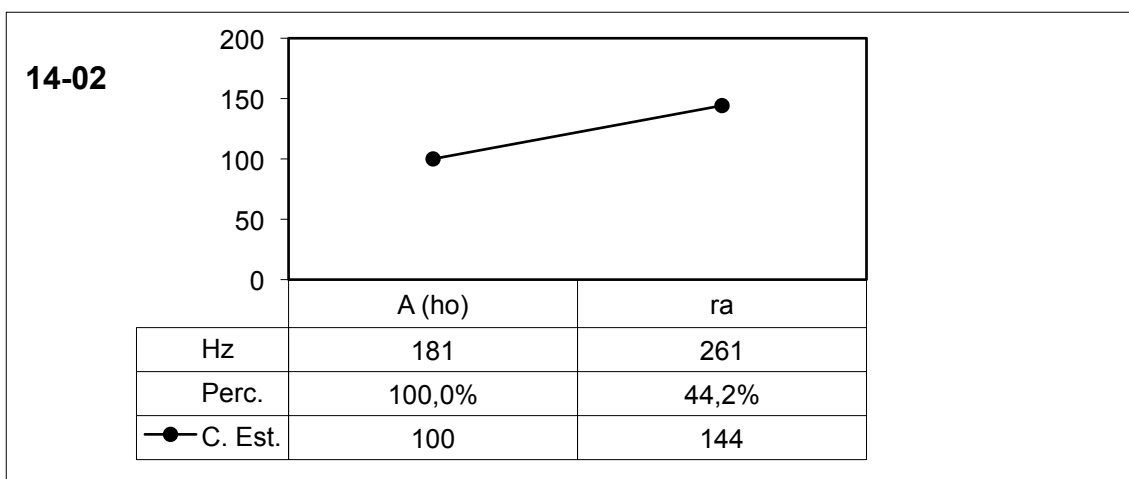
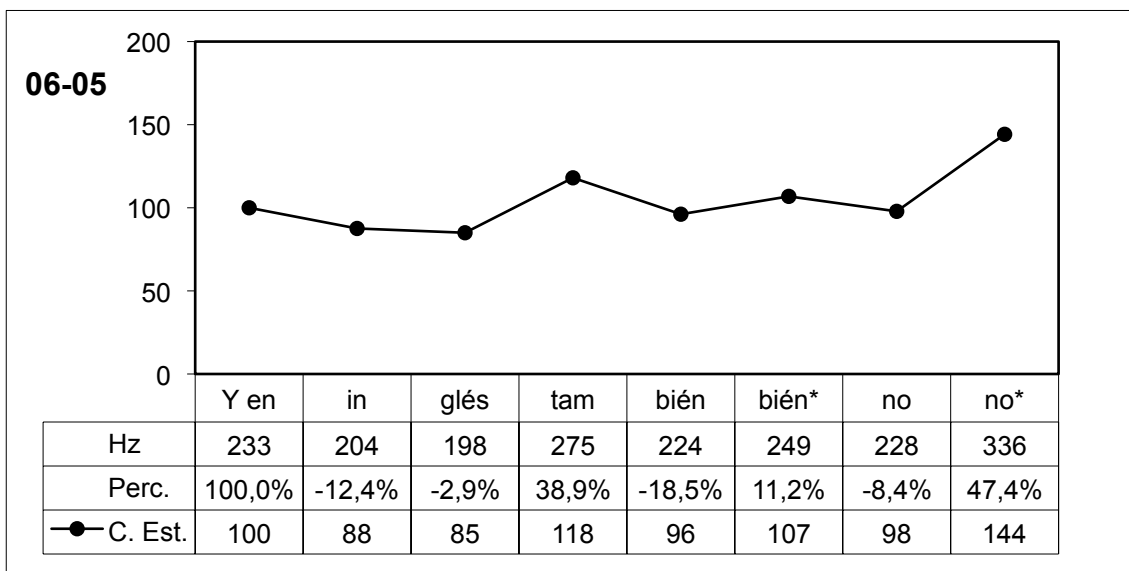
18-01

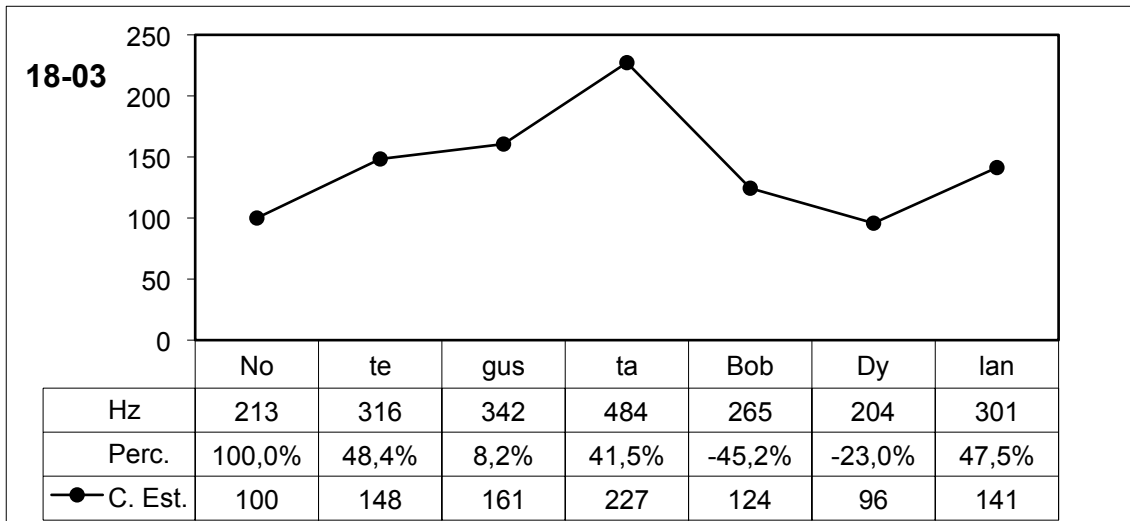

	Hay	mu	chos	ehm	pe	lea	dos
Hz	233	320	435	222	235	210	431
Perc.	100,0%	37,3%	35,9%	-49,0%	5,9%	-10,6%	105,2%
● C. Est.	100	137	187	95	101	90	185

Patrón III

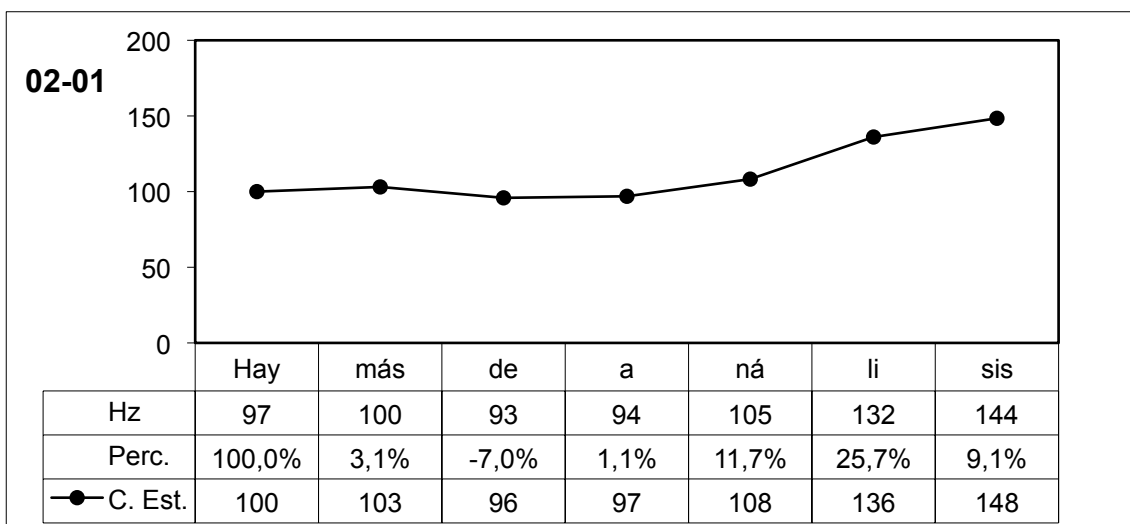
Patrón IVa

Patrón IVb

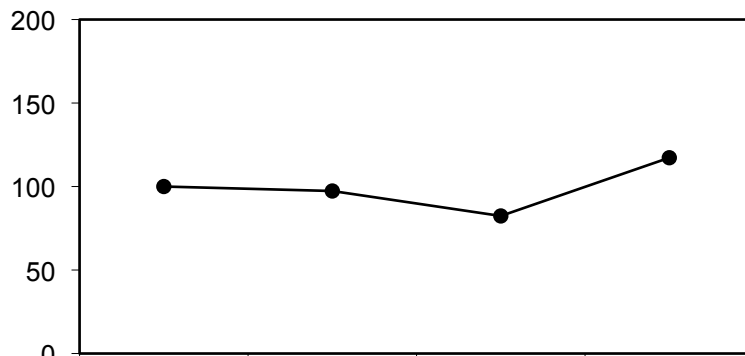
ALTRES PATRONS

SUSPESOS

Patrón VIa

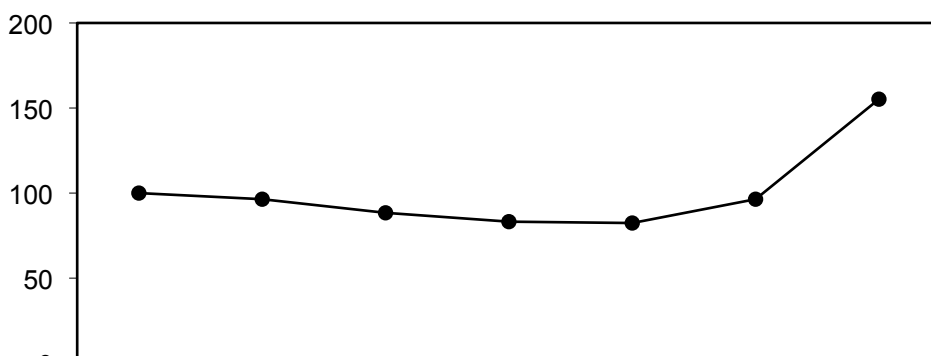

04-04

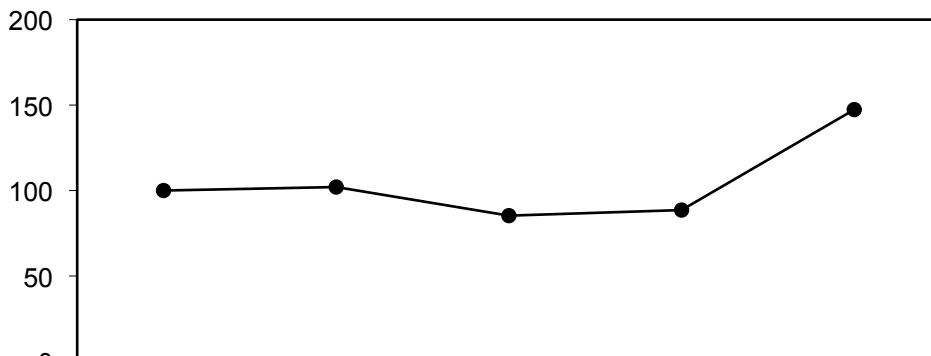
	Es	un	país	ís *
Hz	261	254	215	306
Perc.	100,0%	-2,7%	-15,4%	42,3%
● C. Est.	100	97	82	117

04-05

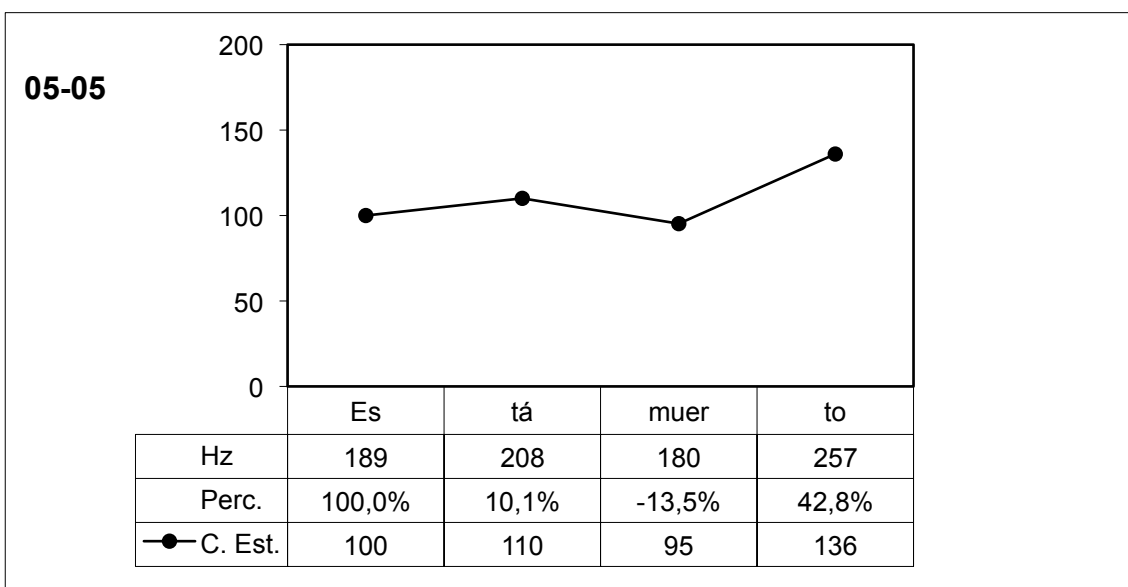
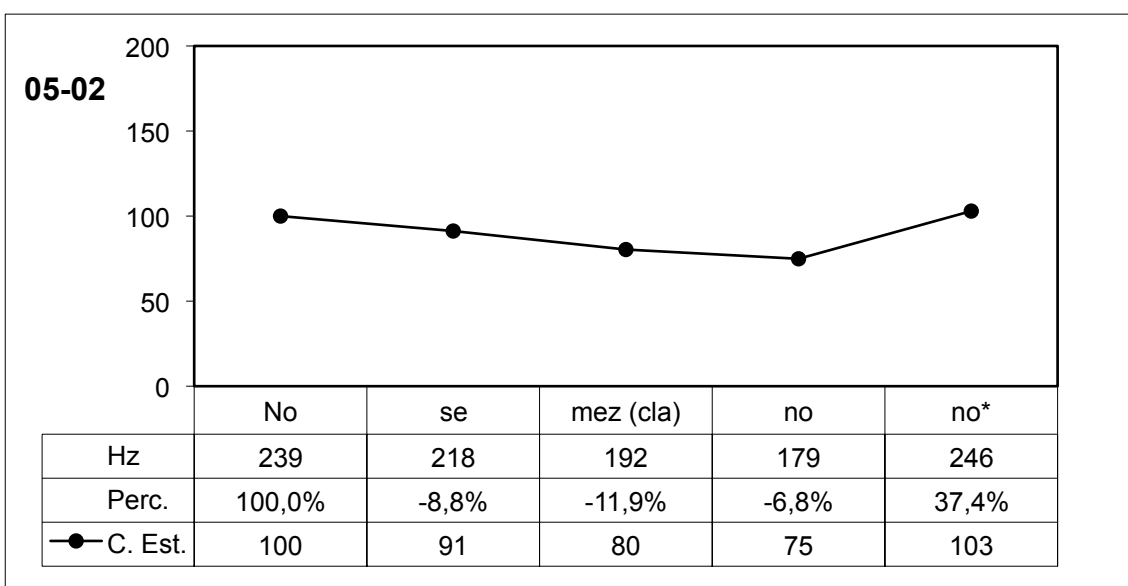
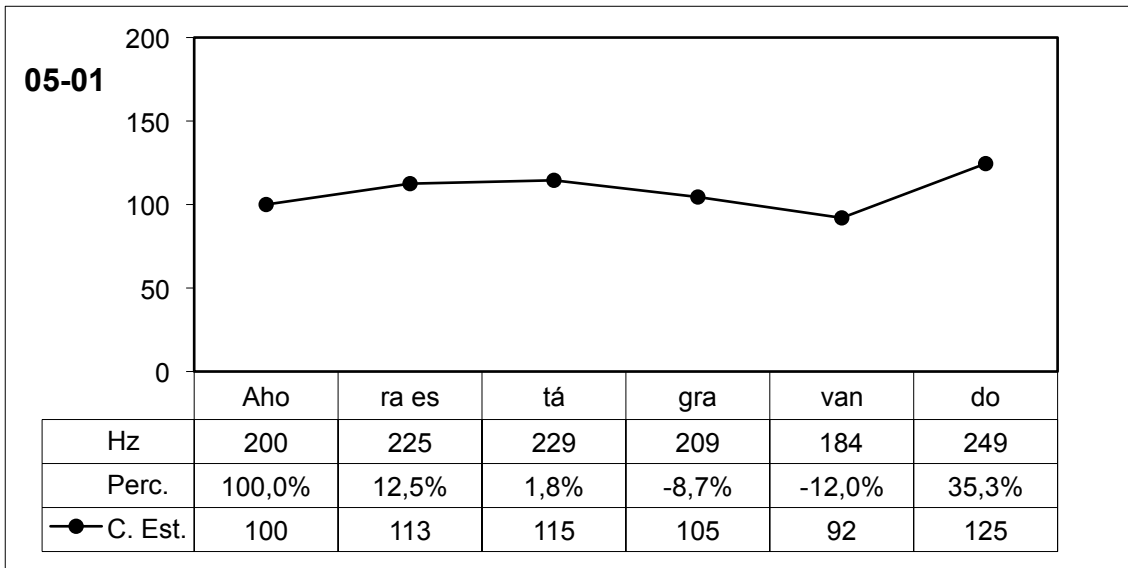

	Es	un	o	tro	pla	ne	ta
Hz	250	241	221	208	206	244	388
Perc.	100,0%	-3,6%	-8,3%	-5,9%	-1,0%	17,0%	61,0%
● C. Est.	100	96	88	83	82	96	155

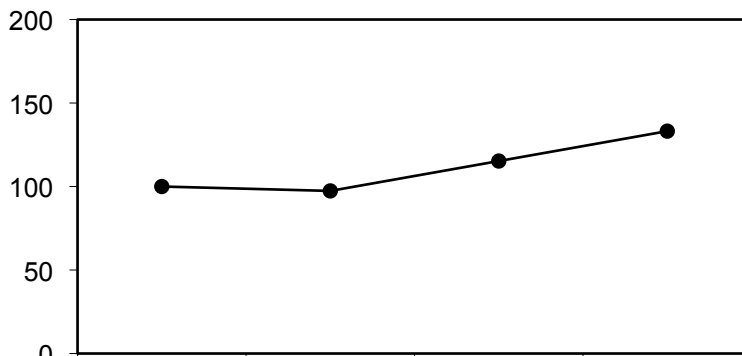
04-06

	No es	u (na)	mon	ta	ña
Hz	245	250	209	217	361
Perc.	100,0%	2,0%	-16,4%	3,8%	66,4%
● C. Est.	100	102	85	89	147

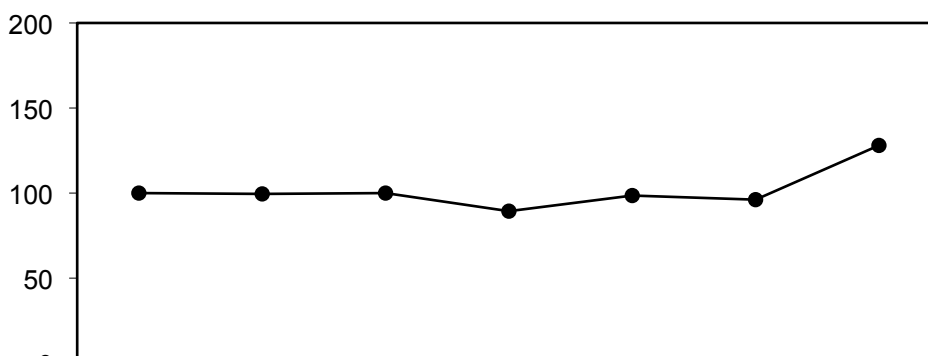

05-06

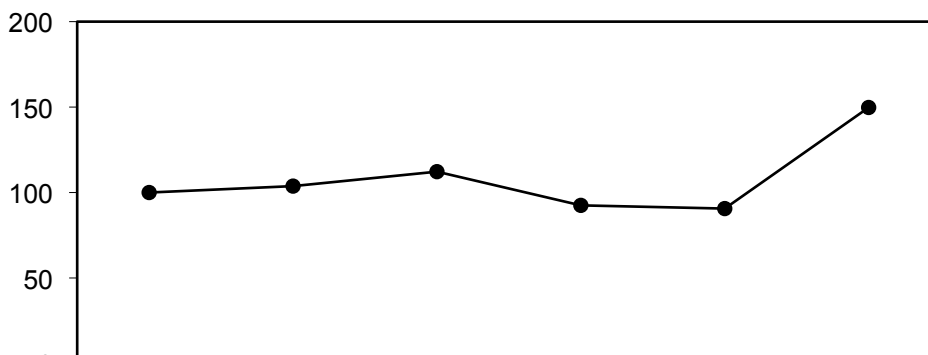
	De	por	tis	ta
Hz	190	185	219	253
Perc.	100,0%	-2,6%	18,4%	15,5%
● C. Est.	100	97	115	133

05-07

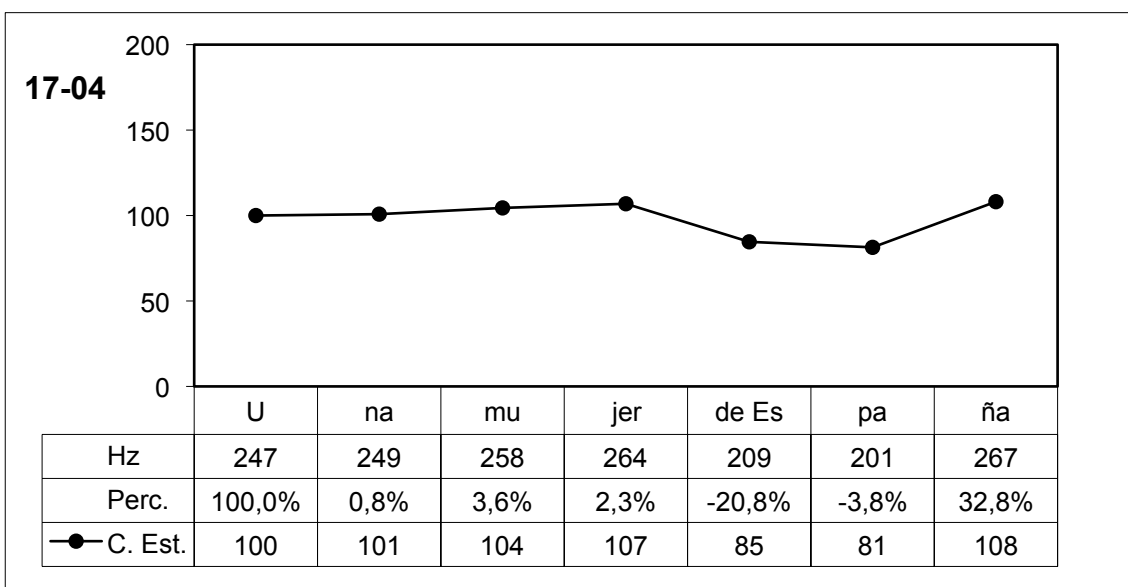
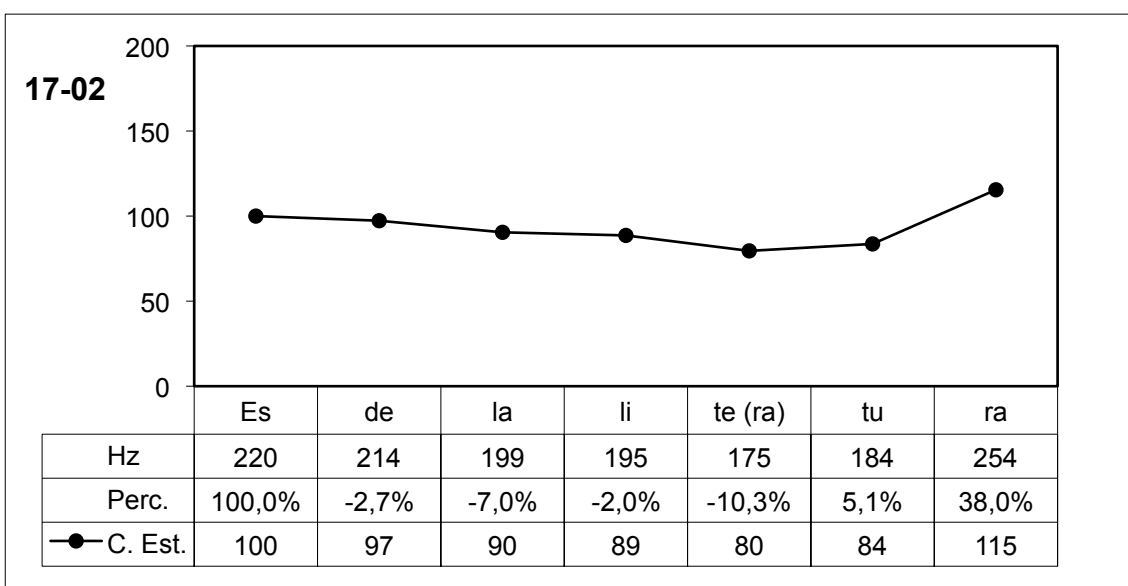
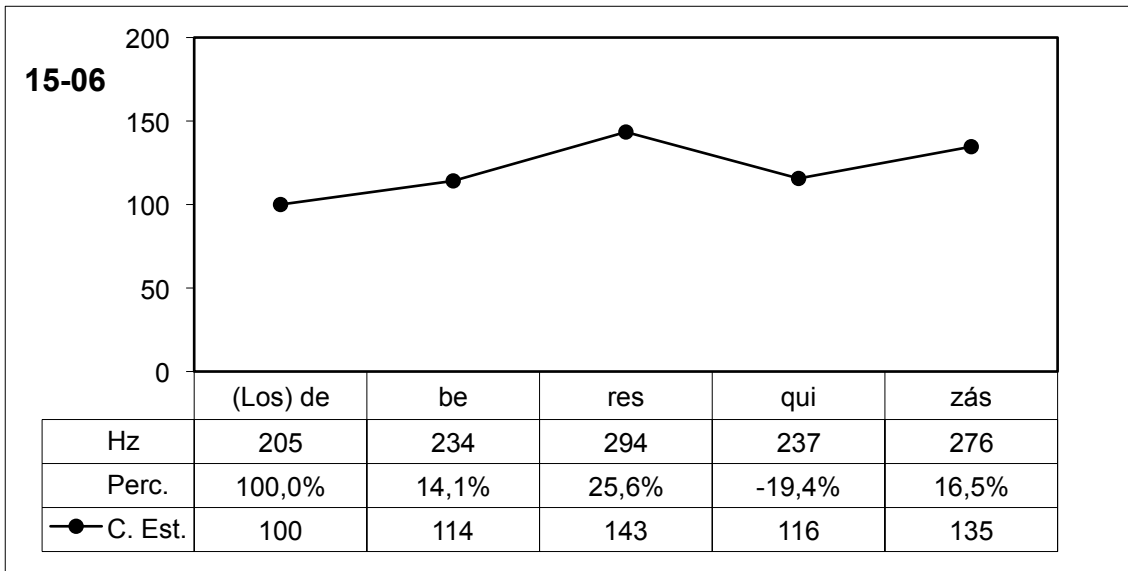

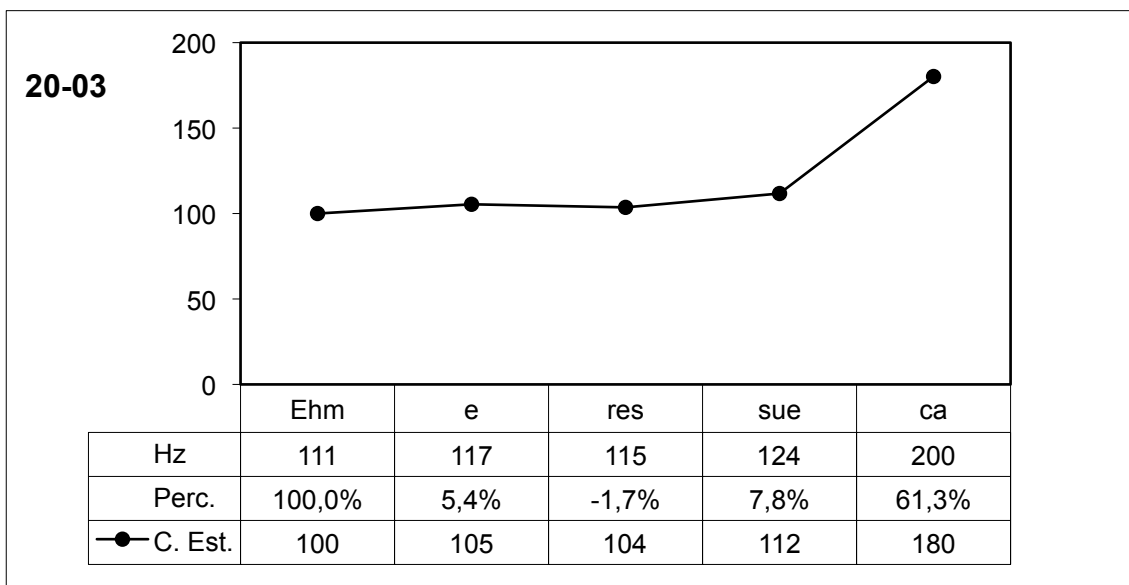
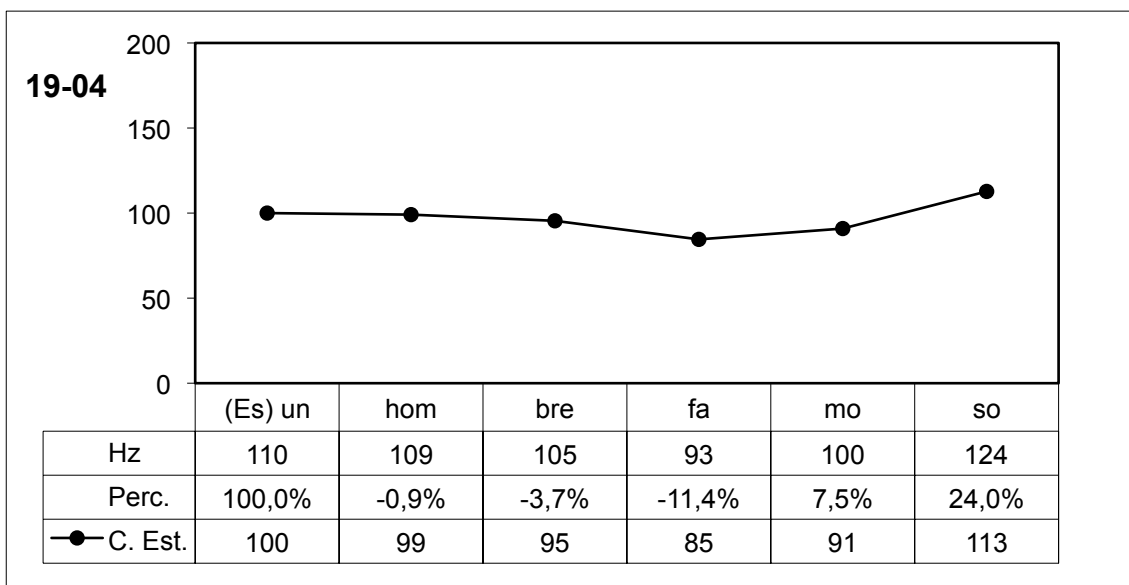
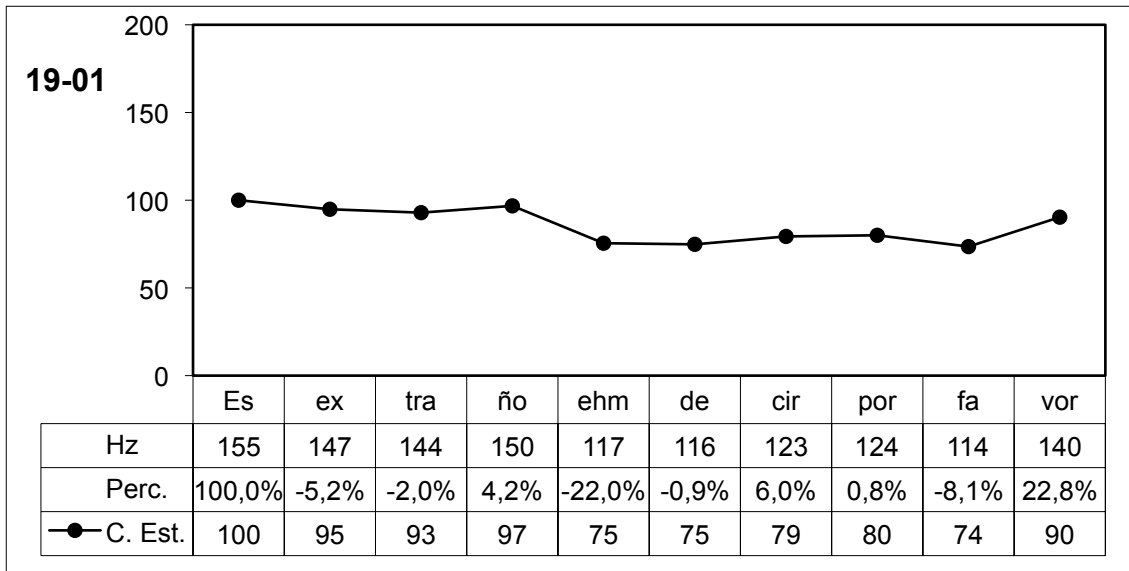
	Tú	no e	res	de a	quí	no	no*
Hz	207	206	207	185	204	199	265
Perc.	100,0%	-0,5%	0,5%	-10,6%	10,3%	-2,5%	33,2%
● C. Est.	100	100	100	89	99	96	128

15-03

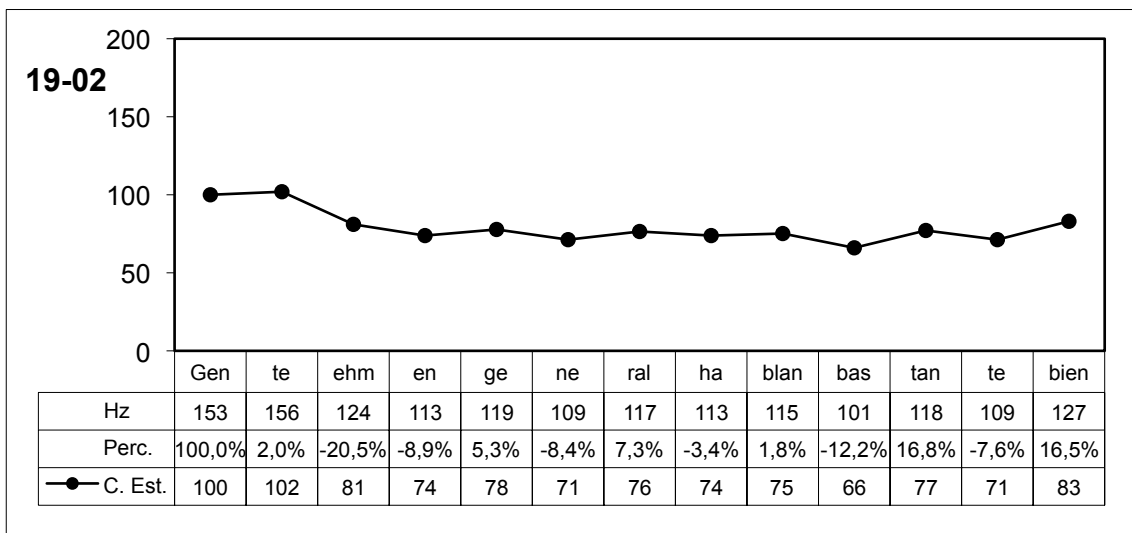
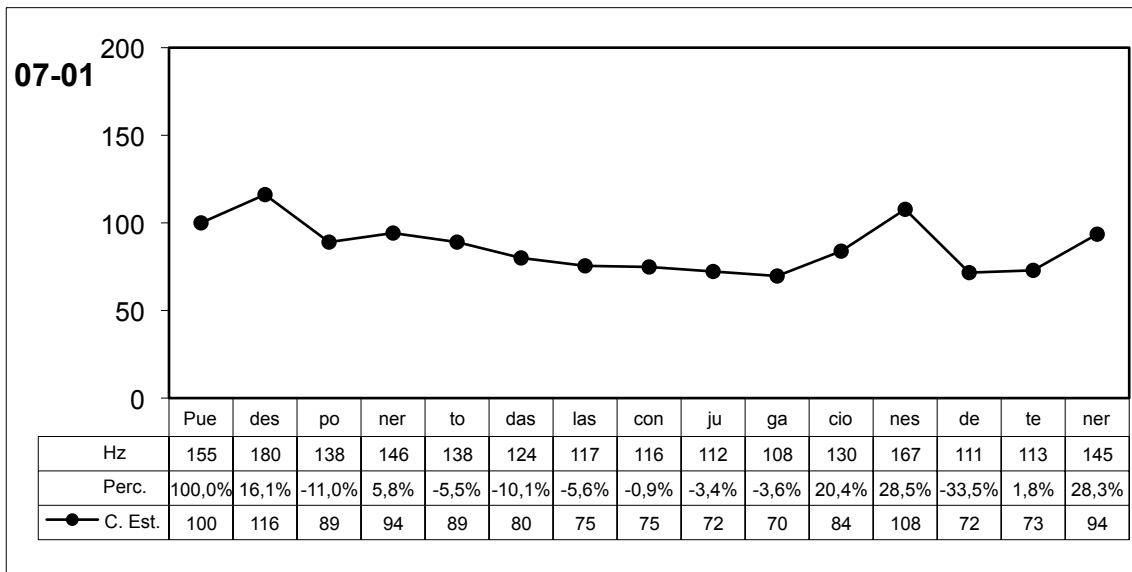
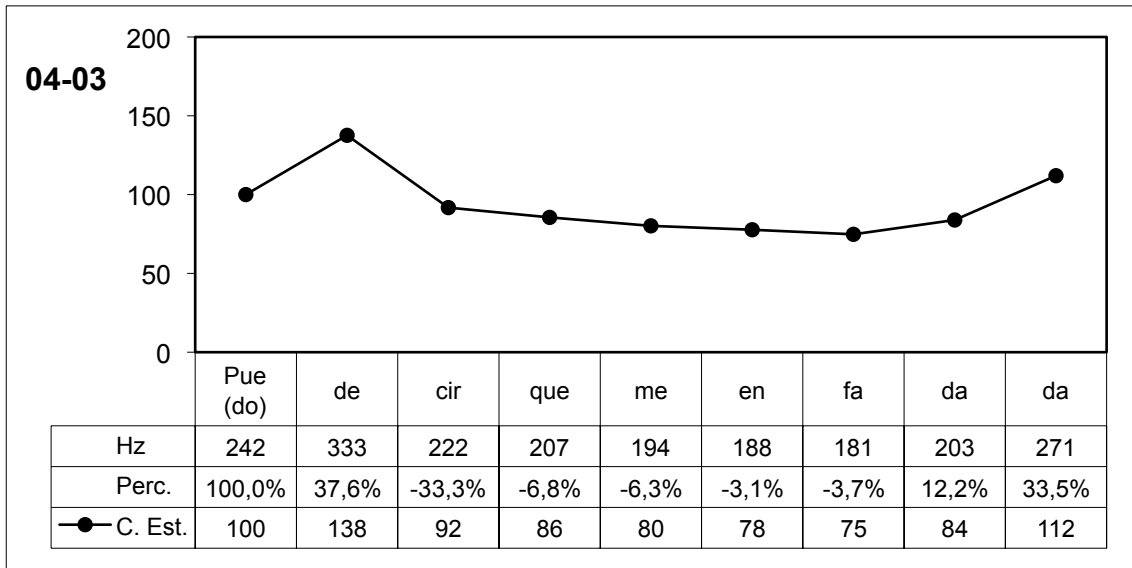

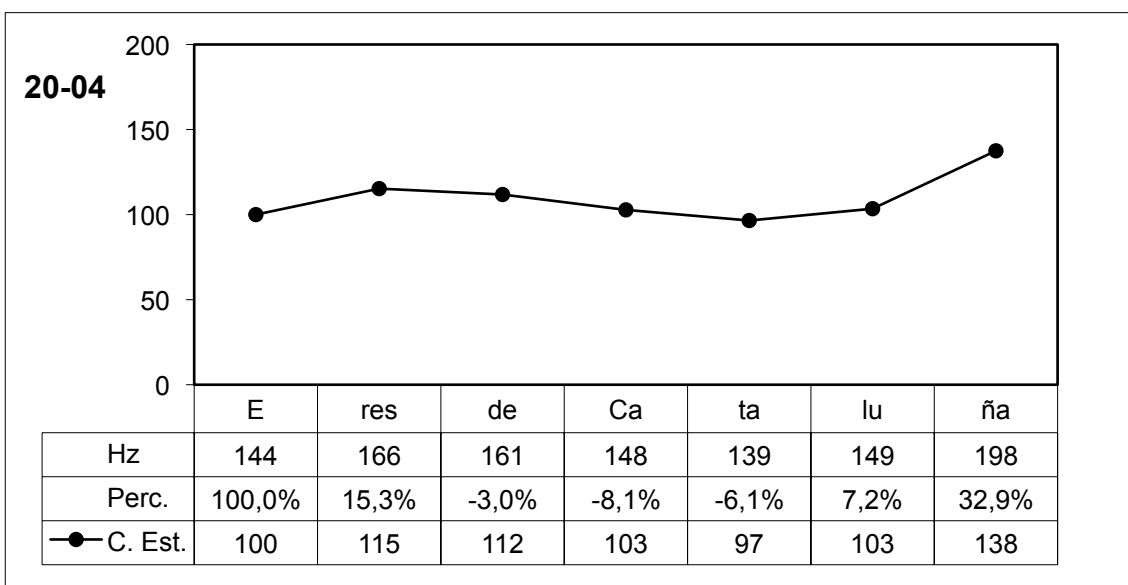
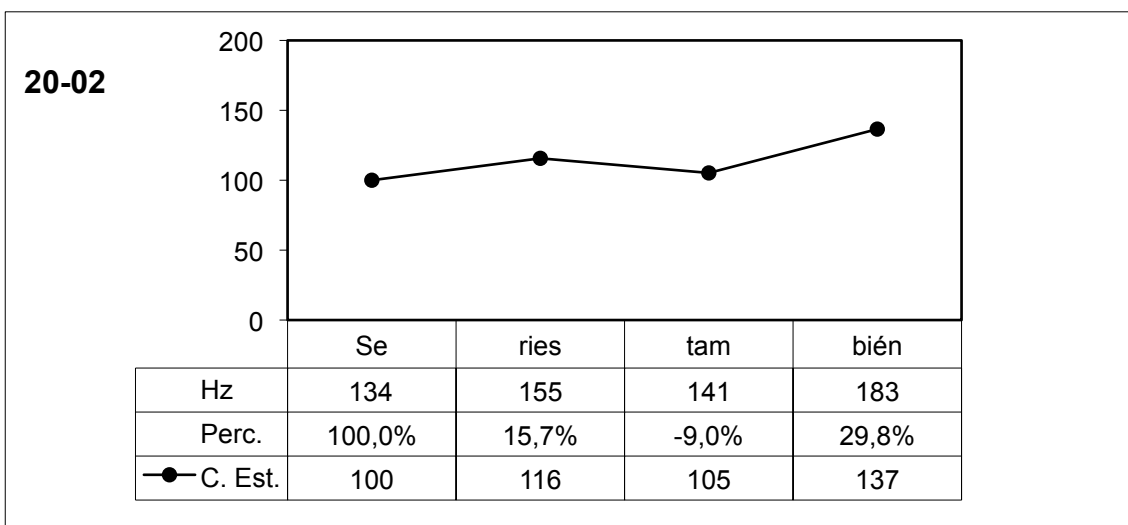
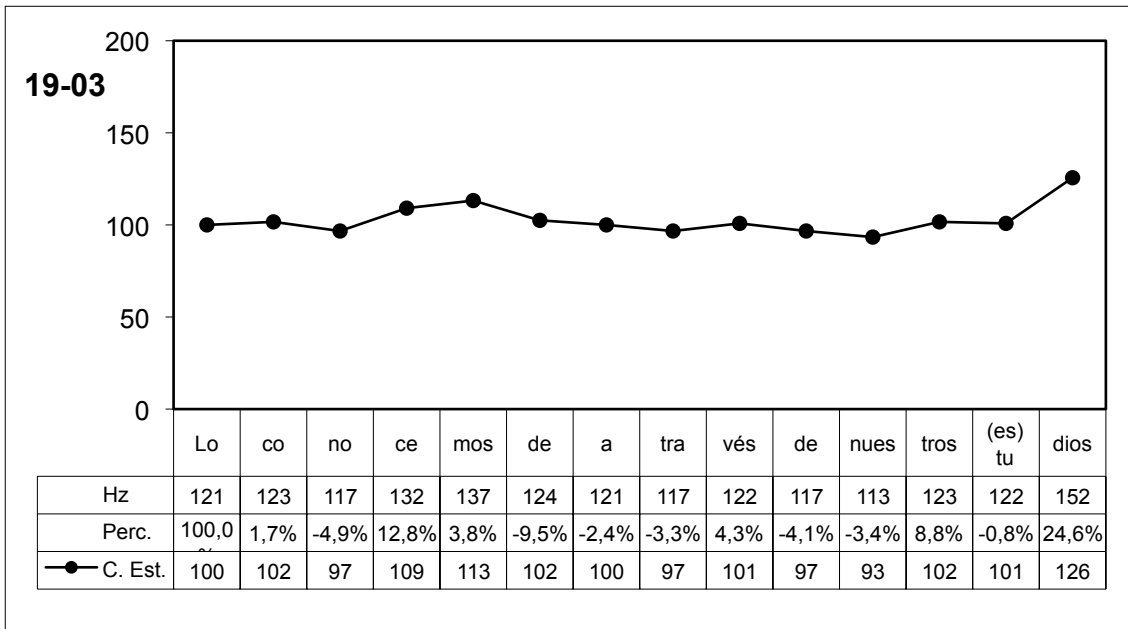
	Es	ac	tual	a	ho	ra
Hz	213	221	239	197	193	319
Perc.	100,0%	3,8%	8,1%	-17,6%	-2,0%	65,3%
● C. Est.	100	104	112	92	91	150

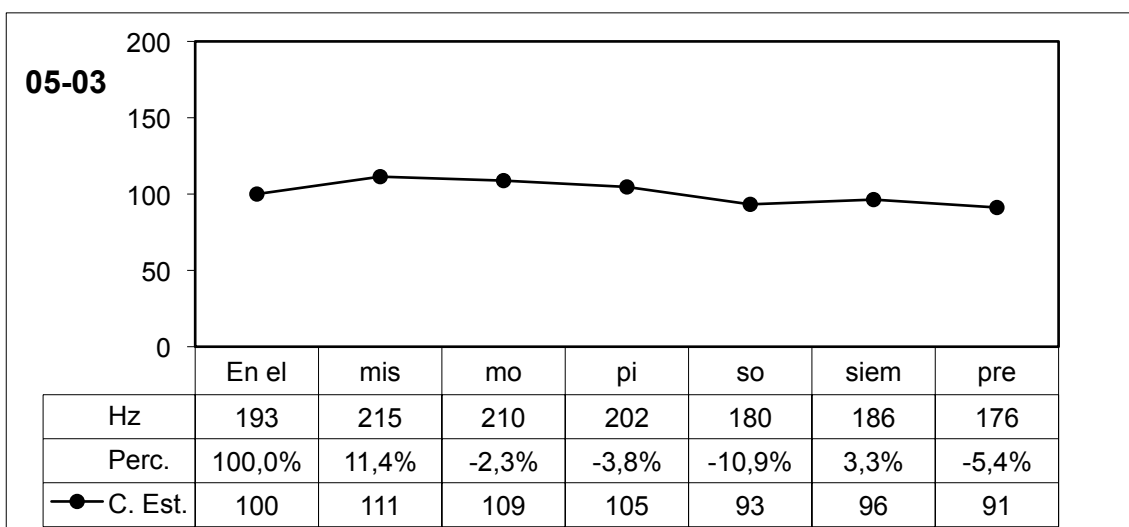
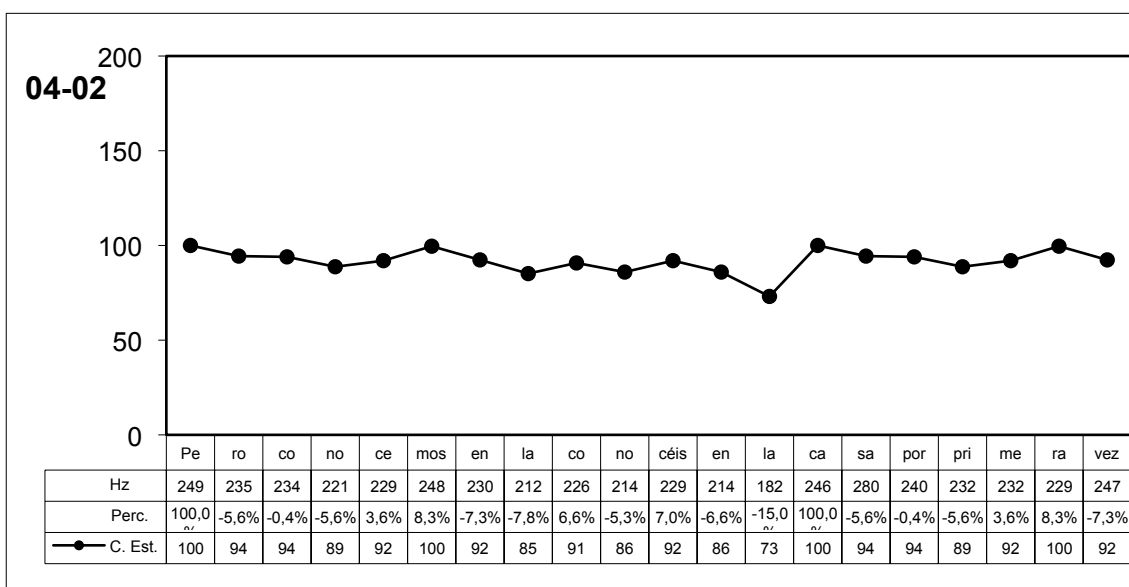
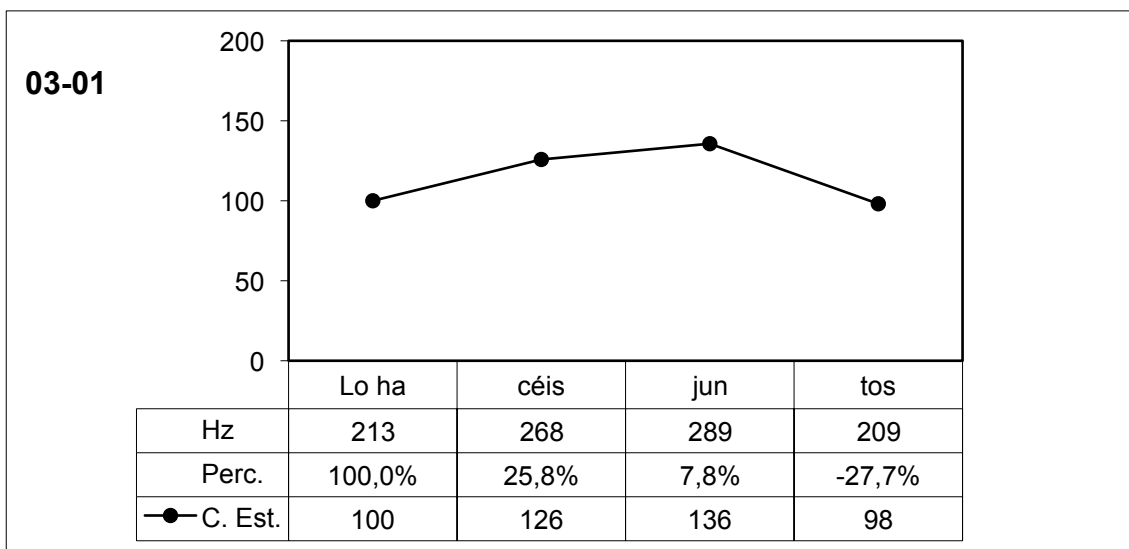

Patrón VIb

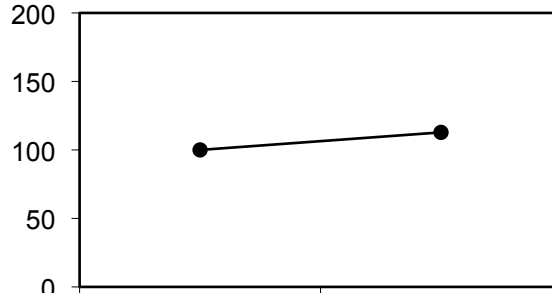

NEUTRE (PATRÓ I)

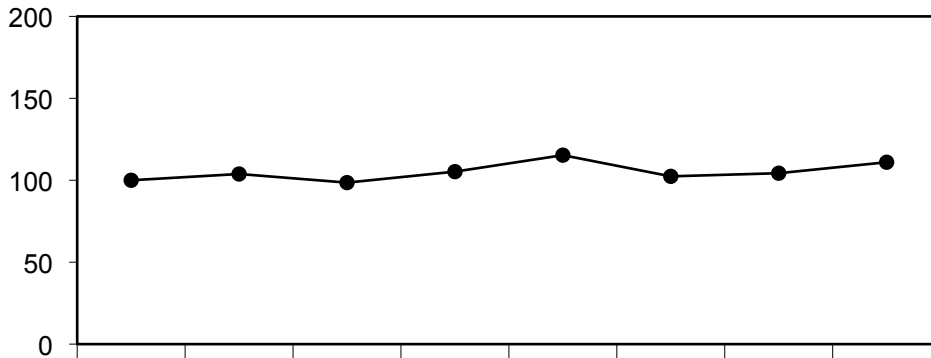

05-04

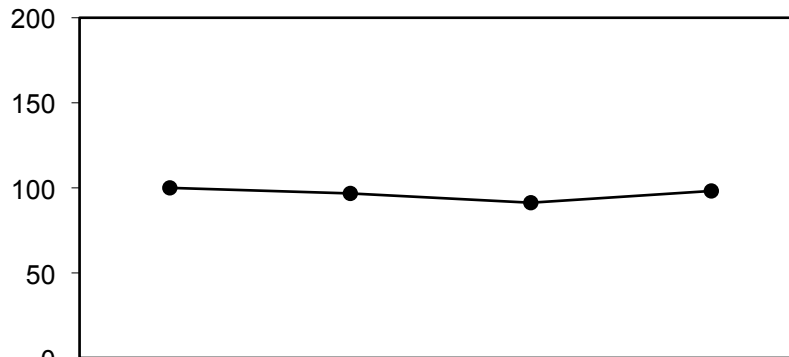
	A	sí
Hz	203	229
Perc.	100,0%	12,8%
● C. Est.	100	113

05-08

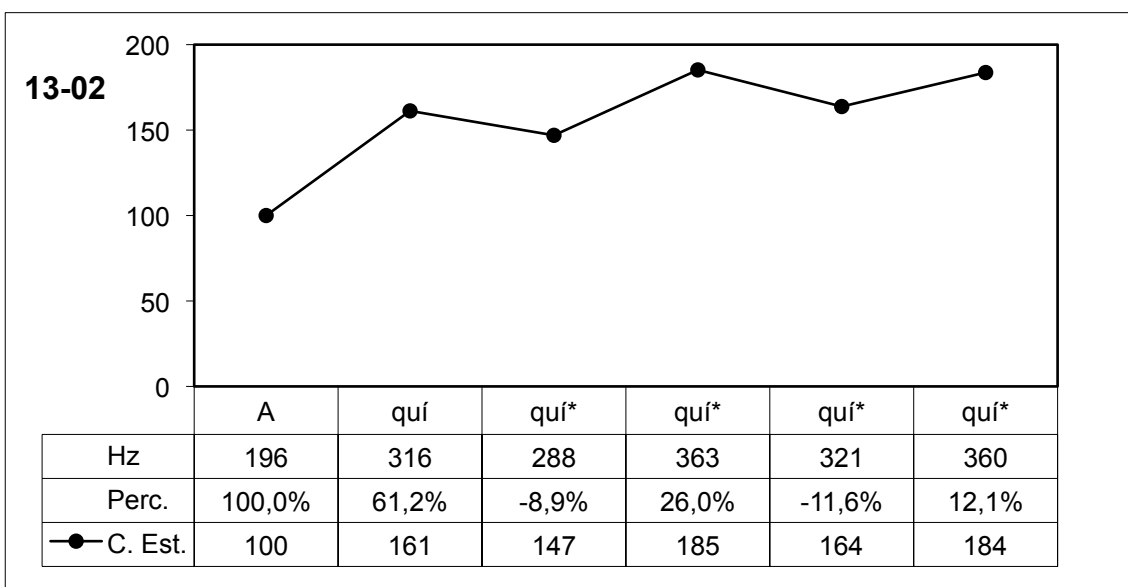
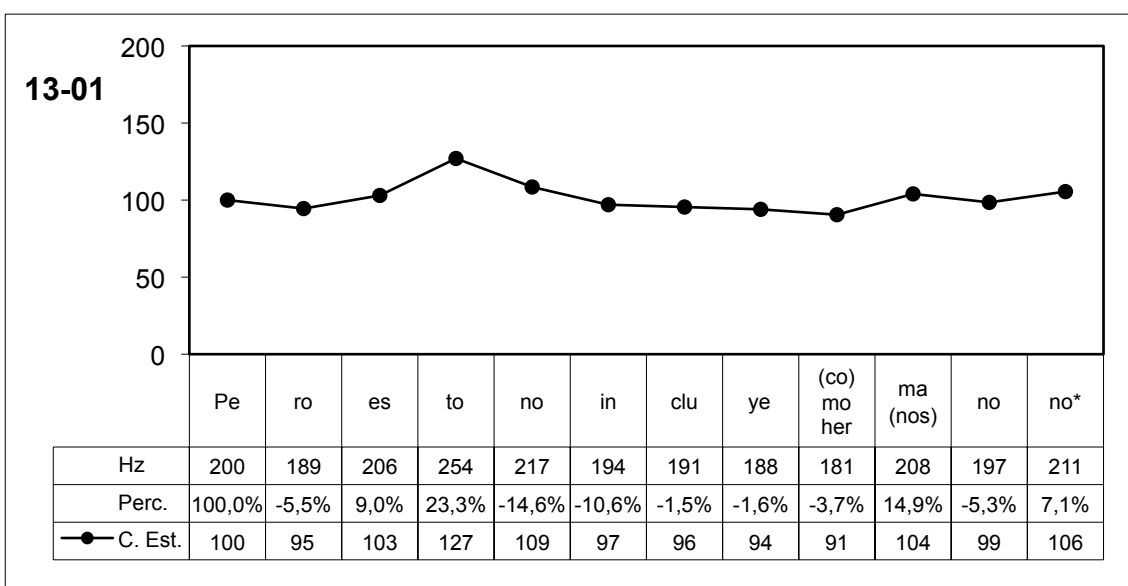
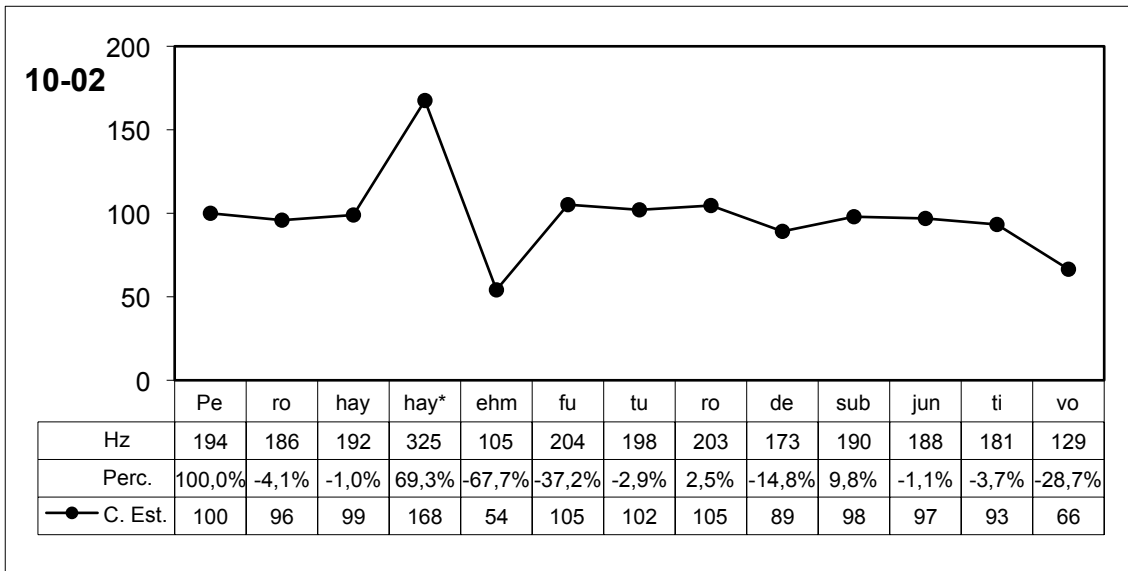

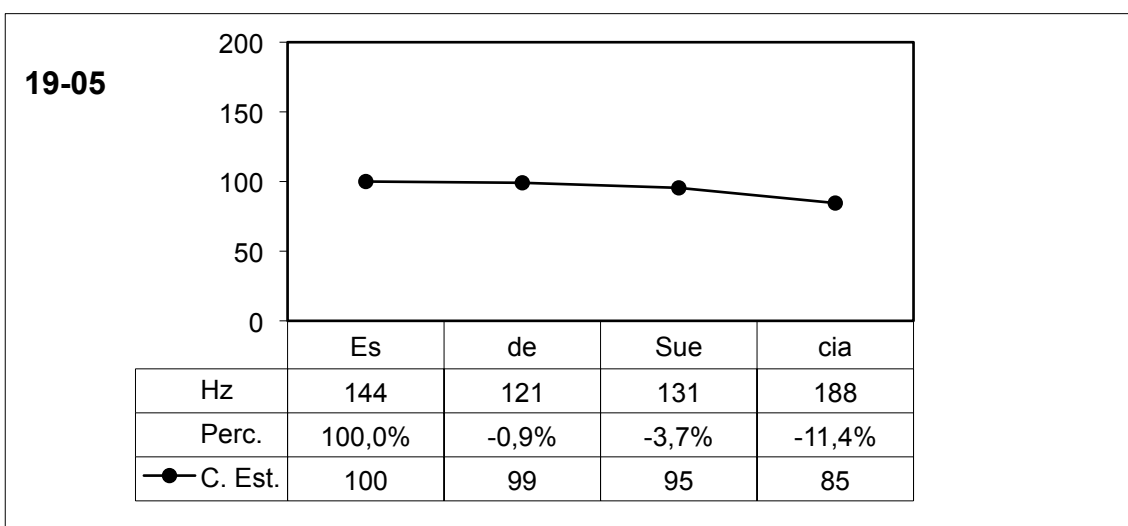
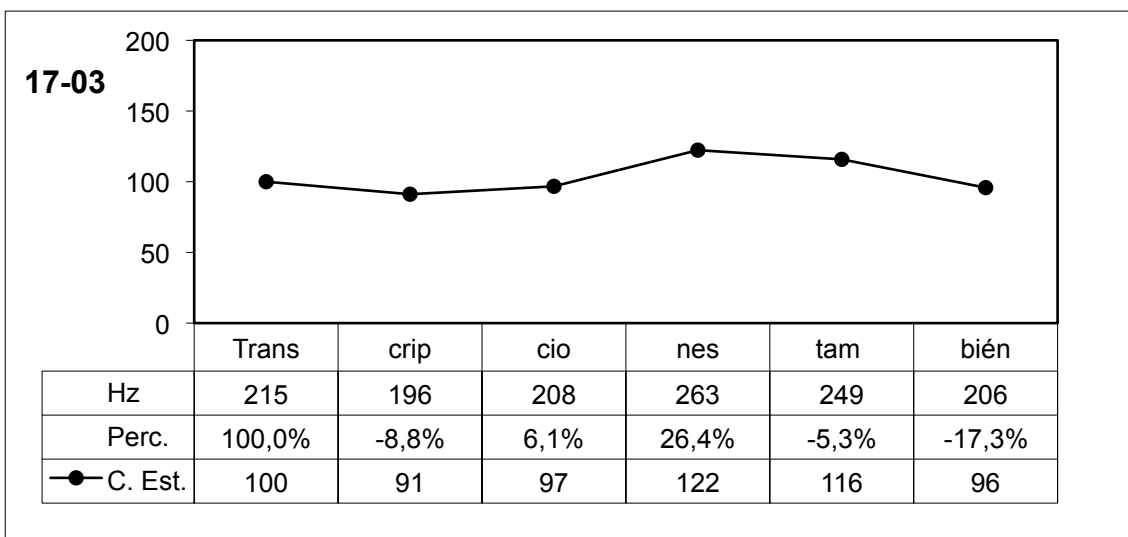
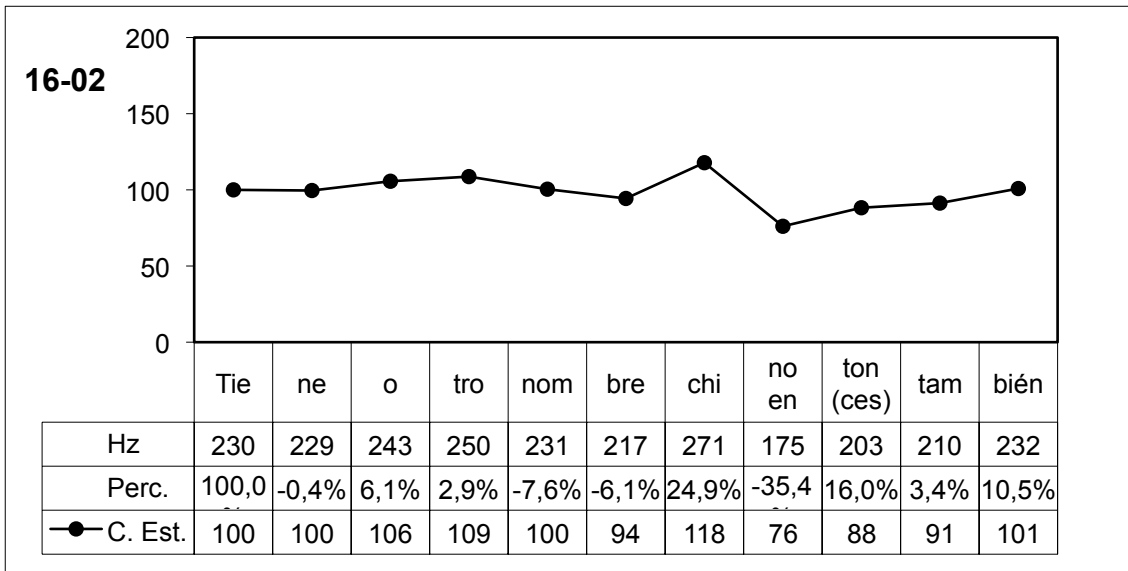
	Los	tra	ba	ja	do	(res) lo	pa	gan
Hz	209	217	206	220	241	214	218	231
Perc.	100,0%	3,8%	-5,1%	6,8%	9,5%	-11,2%	1,9%	6,0%
● C. Est.	100	104	99	105	115	102	104	111

09-01

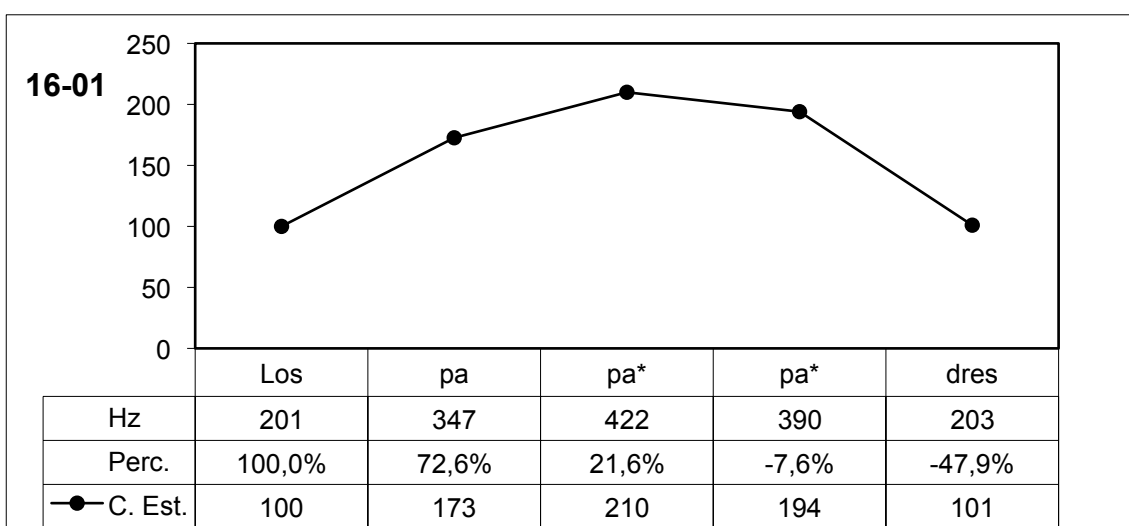
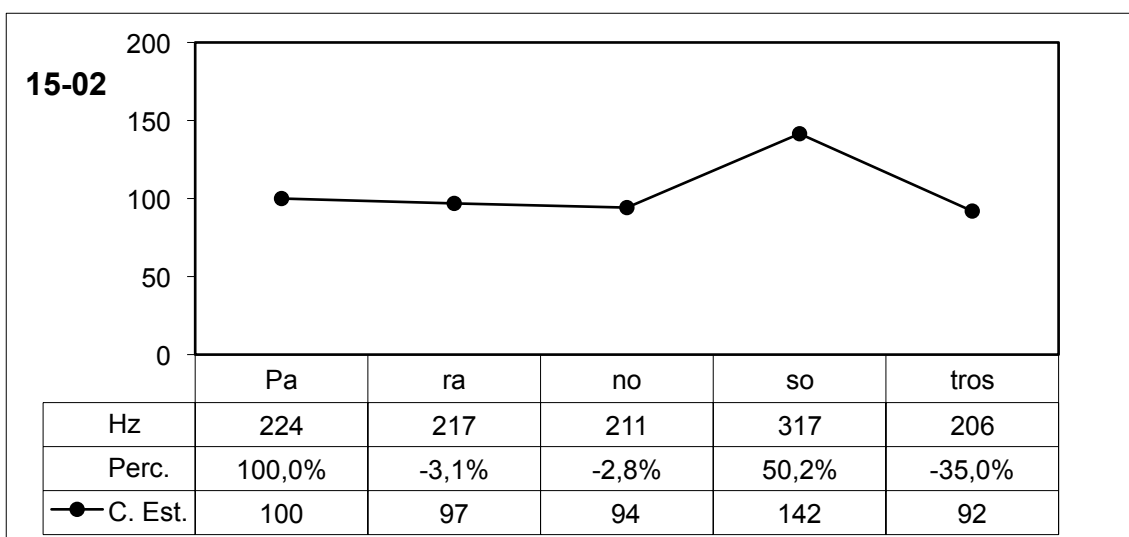
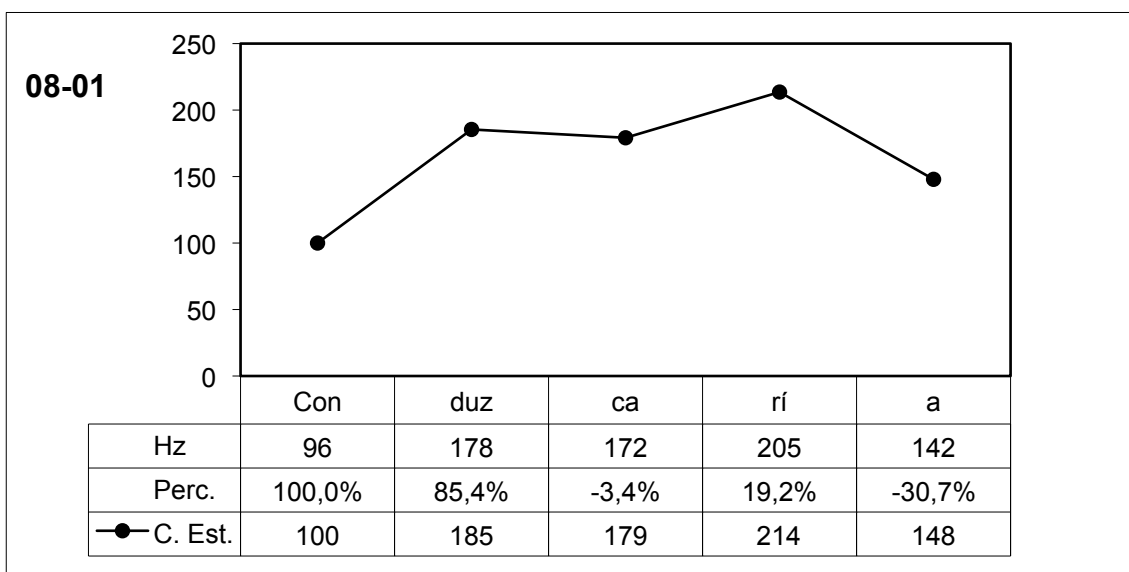
	Y en	ca	ta	lán
Hz	275	266	251	270
Perc.	100,0%	-3,3%	-5,6%	7,6%
● C. Est.	100	97	91	98

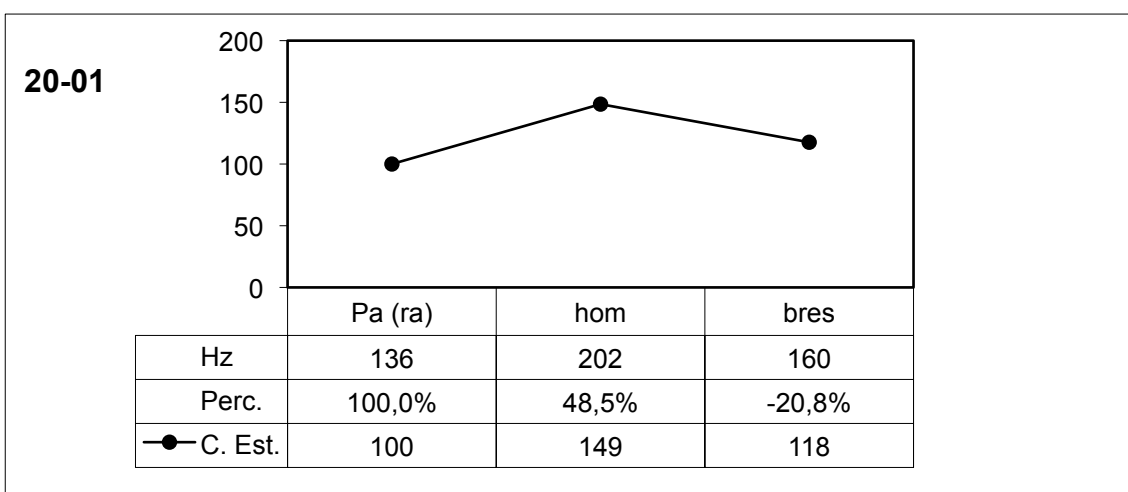
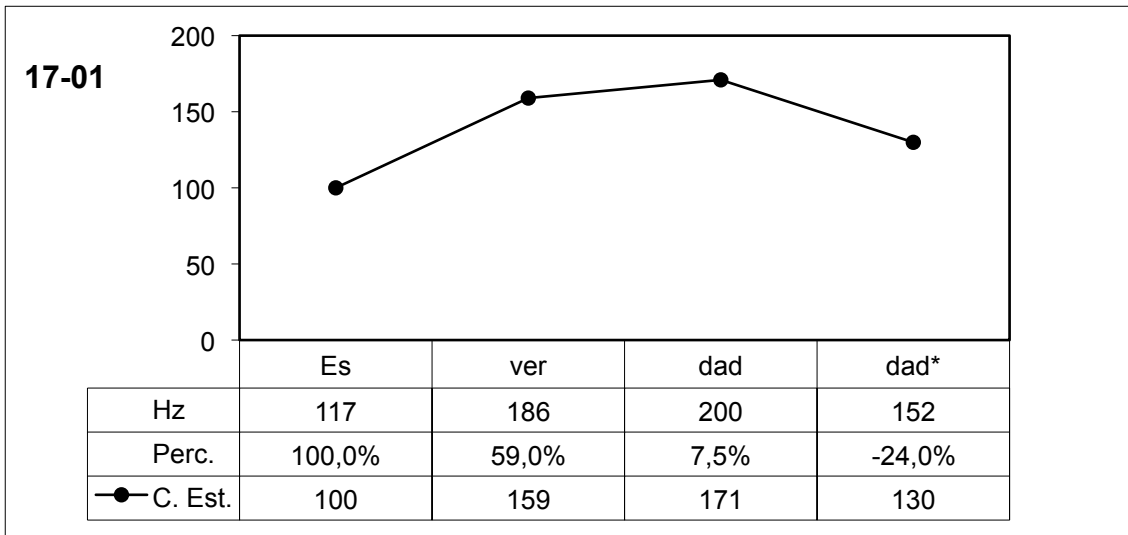

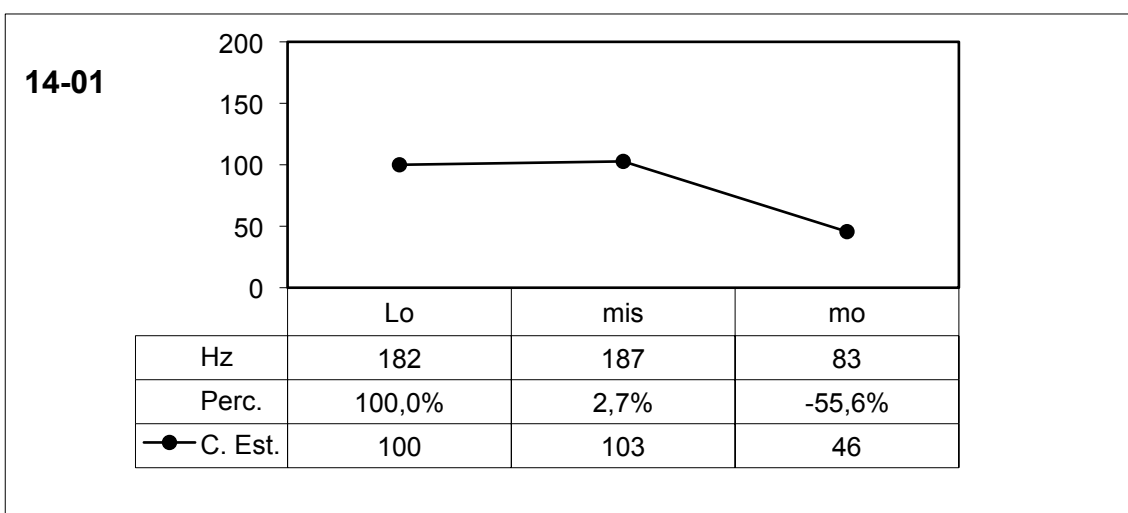
EMFÀTICS

Patró VII

Patró IX

DE COS ASCENDENT (NOU PATRÓ)

